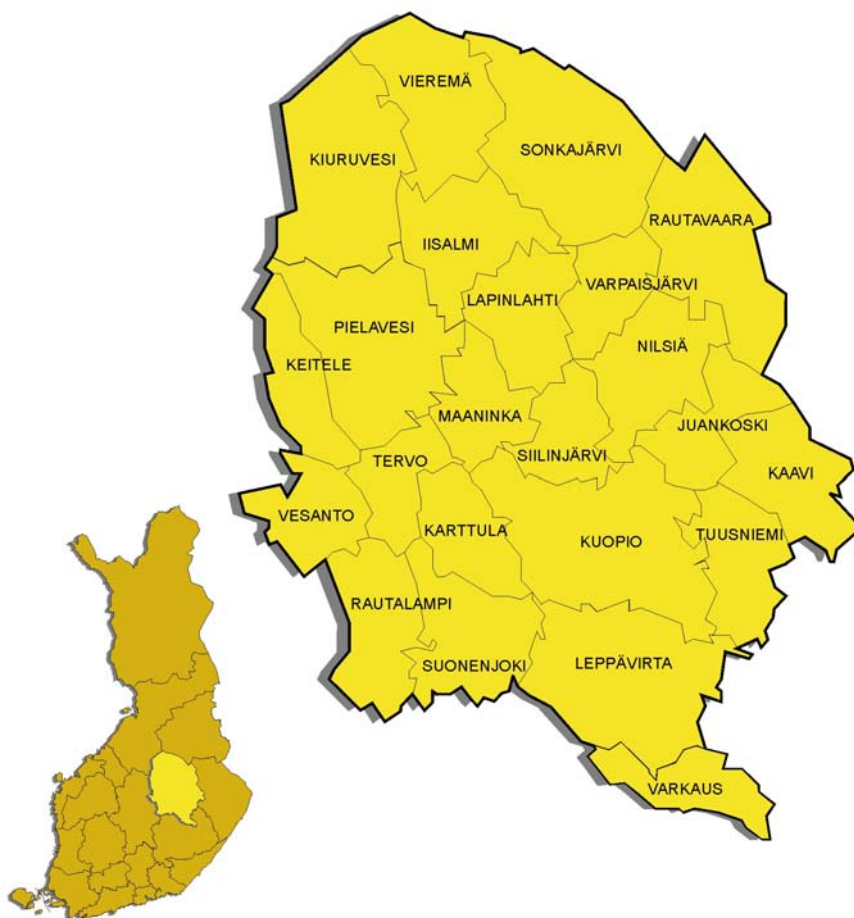

POHJOIS-SAVON ALUETALOUSKATSAUS

Kevät 2009

POHJOIS-SAVON LIITTO

Pohjois-Savo
Työvoima- ja
elinkeino-keskus

Sisällysluettelo:

<i>Tiivistelmä</i>	<i>1</i>
<i>1. Aluetalous Pohjois-Savossa</i>	<i>2</i>
1.1 Liikevaihto	2
1.2 Vienti	6
1.3 Palkkasumma	9
1.4 Työvoimavarat ja työllisyys	13
<i>2. Pohjois-Savon kehityskuva</i>	<i>15</i>
2.1 Maakuntien vertailu 1996–1999, 2000–2006 vuodet 2007 ja 2008	15
2.2 Toimialojen kehitys v. 2000 – 2008 ja heinä-joulukuussa v. 2008	16
2.3 Toimialojen trendit v.1995-joulukuu 2008	18

Tiivistelmä

Nopea kasvuvaihe päättynyt

Maailmantalouden kasvun hidastuminen loppuvuodesta 2008 näkyy lähes kaikilla toimialoilla, mutta selkeää taitosta laskuun ei Pohjois-Savossa vielä tapahtunut toisin kuin koko maassa. Kemiallinen puuteollisuus, elektroniikkateollisuus sekä tekstiili- ja vaateusteollisuus kääntyivät laskuun kesällä 2008. Mekaanisen puunjalostuksen liikevaihto kääntyi laskuun jo vuoden 2007 kesällä. Talonrakennuksen työttömyys alkoi kasvaa syksyllä 2008. Avointen työpaikkojen määrä on syksyllä vähentynyt vuoden takaisesta. Pohjois-Savo kohtaa taantumaa vahvalta kasvupohjalta.

Yritysten liikevaihdon kasvu maakunnista neljänneksi nopeinta

Pohjois-Savossa yritysten liikevaihto kasvoi vuonna 2008 keskimäärin 8,2 %, koko maassa se kasvoi 6,4 %. Loppuvuonna kasvu oli Pohjois-Savossa 6,6 % ja koko maassa 3,9 % liikevaihdon taituttua laskuun. Liikevaihdon kasvu oli Pohjois-Savossa vuonna 2008 maakunnista neljänneksi nopeinta.

Loppuvuodesta 2008 liikevaihdon kasvu alkoi voimakkaasti vähentyä koko maassa alkuvuoden lukemiin verrattuna. Kasvun hidastuminen oli valtakunnallisesti voimakkaampaa kuin Pohjois-Savossa. Kuopion seudun kasvu oli vielä vuoden jälkipuoliskolla valtakunnallisesti vahvaa. Sisä-Savon ja Varkauden seuduilla kasvu lisääntyi alkuvuoteen nähden.

Kausi 2000–2008 piristi Pohjois-Savoa

Kasvuero yritysten liikevaihdossa Pohjois-Savon ja koko maan välillä on kuluvan vuosikymmenen aikana kaventunut. Kasvu on tällä vuosikymmenellä nopeutunut Pohjois-Savossa ja hidastunut koko maassa kauteen 1996–1999 verrattuna. Pohjois-Savossa yritysten liikevaihto kasvoi 2000–2008 keskimäärin 5,8 %, koko maassa 6,0 %. Kuopion seudun nousu maakunnan kasvun ylläpitäjäksi on merkittävä muutos aikaisempaan verrattuna. Kuopion seutu kasvoi 1996–1999 vuodessa 1,8 % ja 2000–2008 vuodessa 6,4 %.

Viennissä ohitettiin maan keskiarvot, loppuvuosi valtakunnallisesti hyvä

Vuosi 2007 oli erityisen hyvä vientivuosi Ylä-Savossa, mutta vuonna 2008 kasvu oli huomattavasti hitaampaa pääosin heikon loppuvuoden johdosta. Varkauden seudulla vuoden 2008 viennin kasvu oli selkeästi parempaa kuin vuonna 2007. Varkauden poikkeuksellisen hyvä loppuvuosi johtui kone- ja metalliteollisuuden kertatoimitusten ajoittumisesta loppuvuodelle. Kuopion seudulla vuoden 2007 hyvä vire jatkui vuodelle 2008 saakka. Koillis-Savossa vienti kääntyi selvään laskuun, kun taas Sisä-Savossa vienti elpyi vuoden 2007 laskusta lievään kasvuun. Viennin osuus liikevaihdosta on Pohjois-Savossa lähes samaa tasoa koko maan kanssa pääasiallisesti Varkauden ja Kuopion seudun vahvan vientirakenteen ansiosta.

Palkkasumma kasvanut Pohjois-Savossa hyvin

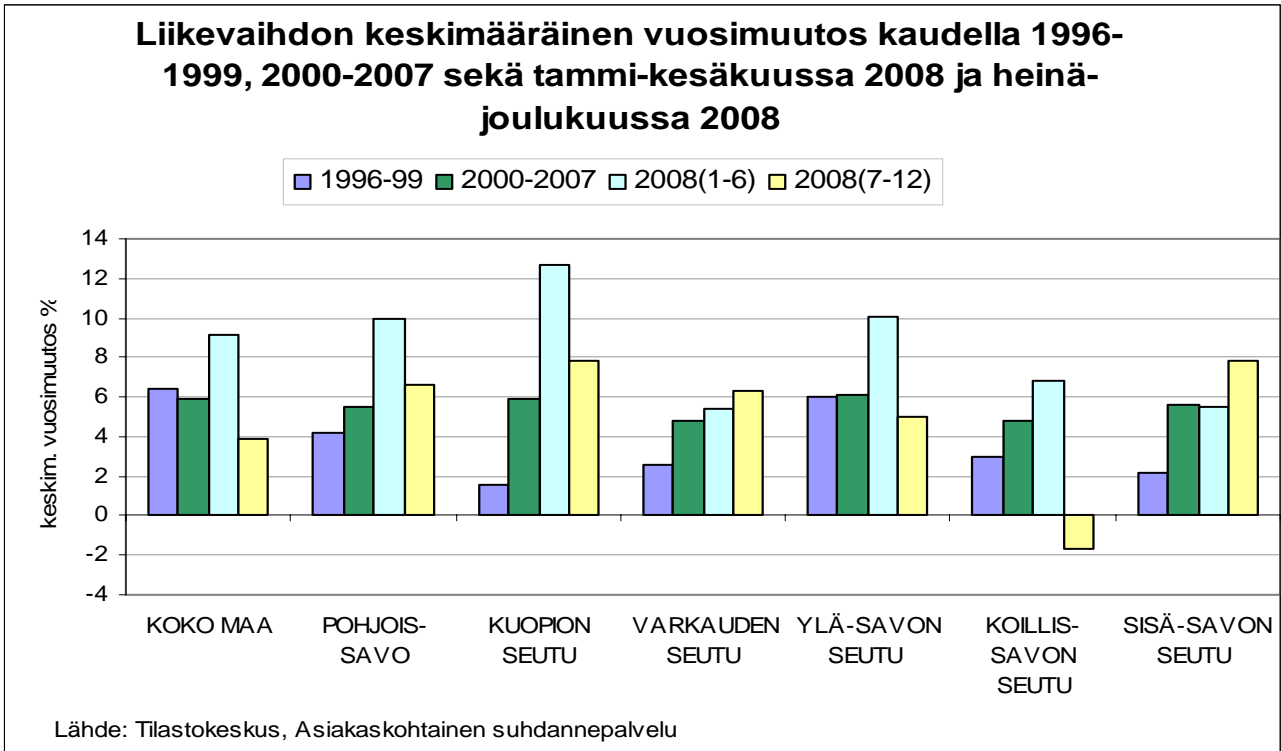
Vuoden 2008 alkupuolella talouskasvun hidastumisesta oli palkkasumman kertymässä vain vähän merkkejä: metsäteollisuuden palkkasumma oli kääntynyt laskuun ja kulkuneuvoteollisuuden palkkasumman kasvu oli oleellisesti hidastunut. Loppuvuodesta 2008 talouskasvun hidastuminen oli ilmeistä, sillä palkkasumman kasvu hidastui lähes kaikilla toimialoilla.

Työllisyysaste nousi syksyyn saakka, taantuma alkoi näkyä loppuvuodesta

Vuoden 2008 keskimääräinen työttömyysaste oli työhallinnon tilastoinnin mukaan 9,7 % työvoimasta. Työllisyysaste nousi syksyille jatkuneen korkeasuhdanteen johdosta 64,7 %:iin. Meneillään olevan taantumaksi vuoksi työttömien määrä on nousussa, jonka jyrkkyys on lähellä 90-luvun alkupuolta. Työttömyyden kasvu on kohdistunut ensi vaiheessa rakentamiseen, kuljetuksiin ja vientiteollisuuteen, mutta on leviämässä palveluihin ja edelleen myös julkiselle sektorille. Ikärakenteen vanhenemisen seurauksena työvoiman poistuma kiihtyy ja sen seurauksena työvoiman tarjonta kääntyy laskuun. Taantuma siirtää työvoimapulan alkamista muutamalla vuodella eteenpäin.

1. Aluetalous Pohjois-Savossa

1.1 Liikevaihto

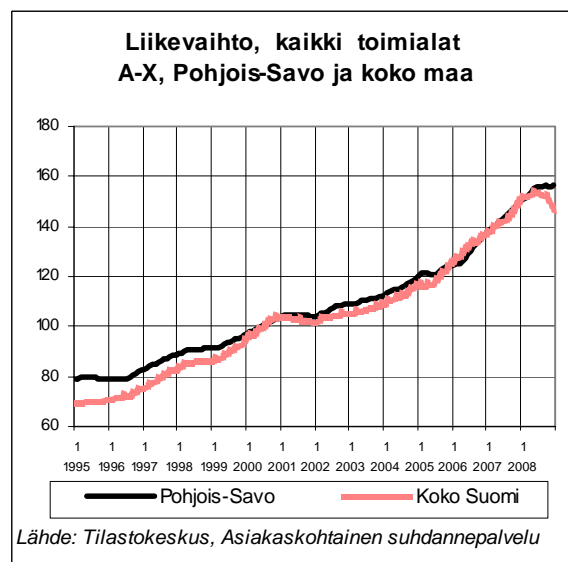
Aluetalouksatsauksessa kuvataan liikevaihdon, viennin ja palkkojen kehitystä vuoden 2008 loppulle. Rahoitus- ja finanssikriisi alkoi vaikuttaa toden teolla vasta aivan loppuvuodesta 2008, joten tästä syystä usealla toimialalla loppuvuodesta nähdään ainoastaan kasvun hidastumista.

Yritysten liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos-% Pohjois-Savossa ja koko maassa

	2000-2008 %	2008 %	2008 (1-6) %	2008 (7-12) %
Pohjois-Savo	5,8	8,2	10,0	6,6
Koko maa	6,0	6,4	9,1	3,9

Pohjois-Savossa yritysten liikevaihdon kasvu on 2000-luvulla tavoittanut koko maan tasoa. Vuonna 2007 liikevaihdon kasvu oli ennätysellisen korkealla tasolla, ja erittäin hyvä kasvu jatkui myös alkuvuodesta 2008. Vuoden 2008 loppupuolella kasvu jatkui vielä huomattavasti maan keskiarvojen yläpuolella.

Pohjois-Savon teollisuusyritysten (D) keskimääräinen liikevaihdon kasvu ylitti kaudella 2000–2008 koko maan kasvunopeuden.

Kauppa ja metalliteollisuus suurimmat toimialat Pohjois-Savossa

Pohjois-Savon aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihto v. 2008 (euroa) ja liikevaihdon muutos/vuosi % v. 2000–2008, v. 2008 ja (1-6) ja (1-12) v. 2008

	Liikevaihto 2008	2000-2008	2008	2008 (1-6)	2008 (7-12)
	milj.€	%	%	%	%
Kauppa	2 912	3,8	4,1	6,8	1,7
Metalliteollisuus	1 529	9,6	15,2	17,1	13,6
Rakentaminen	762	7,1	8,8	12,9	5,9
Kemiallinen puuteollisuus	680	2,6	-1,3	2,0	-5,2
Liike-elämän palv.	587	8,6	11,9	15,3	8,1
Liikenne	548	6,1	9,1	10,5	7,8
Kemianteoll. ja mineraalituott.	505	8,1	47,8	43,8	51,2
Elintarviketeollisuus	488	5,3	10,9	10,9	10,9
Mekaaninen puu	479	4,1	-14,8	-14,8	-14,9
Majoitus- ja ravits.toim.	195	3,6	5,2	7,5	3,0
Terv.huolto- ja sosiaalipalv.	146	9,2	8,3	4,7	12,7
Elektroniikkateollisuus	139	0,8	1,6	13,1	-7,1
Tietojenkäsittelypalvelu	127	10,8	20,2	23,5	15,9
Teva	108	-0,2	-0,1	3,4	-3,5

Metalliteollisuus vahvistui edelleen, puuteollisuus taittui laskuun 2008

Pohjois-Savossa metalliteollisuuden liikevaihto kasvoi hyvin alkuvuodesta 2008 ja vielä loppuvuodesta kasvu jatkui parempana kuin Suomessa keskimäärin. Metallin ohella liike-elämän palvelut ovat olleet tärkeä aluetalouden kasvun veturi, osin teollisuuden kasvun seurauksena. Tietojenkäsittelypalveluissa kasvu jatkui vuoden 2008 aikana vielä voimakkaana.

Vuoden 2008 aikana Pohjois-Savossa ja koko maassa puuhun perustuvan teollisuuden (massa, paperi, paperituotteet, mekaaninen puu, huonekalut) liikevaihto kääntyi laskuun. Erityisen jyrkkä käänne oli sahauksessa, -14,8 %.

Suurista toimialoista myös elintarvike ja kemia (ml. mineraalit) kasvoivat hyvin. Kemianteollisuuden liikevaihdon nousu selittyy osin lannoitteiden hinnan korotuksella.

Pohjois-Savossa rakentaminen oli v. 2007 erityisen vilkasta, mutta kasvu alkoi hidastua vuoden 2008 loppupuolella. Rakentamisen volyyymi oli kasvun hidastumisesta huolimatta edelleen hyvällä tasolla verrattuna 2000–2008 aikavälin keskiarvoon.

Kauppan liikevaihto kasvoi alkuvuodesta 2008 nopeasti, mutta hidastui huomattavasti loppuvuodesta 2008, mikä heijastaa kuluttajien muuttumista varovaisiksi taantumassa.

Kuopion seudun asema Pohjois-Savon aluetaloudessa vahvistunut, Ylä-Savon säilynyt hyvänä

Seuduittain yritysten liikevaihdon keskimääräinen kasvu-% vuodessa v. 2000-2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	2000-2008 %	2008 %	2008(1-6) %	2008(7-12) %
Kuopion	6,4	10,2	12,7	7,8
Ylä-Savon	6,3	7,5	10,1	5,0
Sisä-Savon	5,8	6,7	5,5	7,8
Varkauden	4,9	5,9	5,4	6,3
Koillis-Savon	4,5	2,3	6,8	-1,7
Pohjois-Savo	5,8	8,2	10,0	6,6
Koko maa	6,0	6,4	9,1	3,9

Kuopion ja Ylä-Savon seutujen asema maakunnan aluetaloudessa on vahvistunut 2000-luvulla, varsinkin viimeisen nopean talouskasvun kahden ja puolen vuoden jakson aikana.

Aikaisempina kansantalouden nopean kasvun kausina Pohjois-Savo on jäänyt kasvussa jälkeen koko maan vauhdista. Pohjois-Savoon on viime vuosina kasvanut yritystoimintaa, joka pystyy kasvamaan maan dynaamisimman talouden vauhdissa.

Loppuvuodesta 2008 liikevaihto jatkoi vielä kasvuaan Sisä-Savon ja Varkauden seuduilla, mutta muilla seuduilla nopein kasvu taittui kesään mennessä. Koillis-Savon viimeinen vuosineljännes oli jo laskusuuntauksessa: -1,7 % kaikilla toimialoilla ja peräti -15 % teollisuudessa. Stromsdalin tehtaan lakkauttaminen näkyy selkeästi seudun tilastoissa.

Kuopion seudulla yritysten liikevaihto on 2000-luvun alussa kasvanut samaa tahtia koko maan kanssa (6 %/v). Vuonna 2007 ja erityisesti vuonna 2008 Kuopion seudun yritysten liikevaihdon kasvu ylitti koko maan kasvun, nostaen yhdeksän vuoden ajanjakson keskiarvoa (6,4%/v) hivenen maan keskiarvoa paremmaksi.

Kuopion seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihto v. 2008 (milj.€) ja liikevaihdon muutos/vuosi % v. 2000 - 2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	2008	2000-2008 (9 v)	2008	2008(1-6)	2008(7-12)
Kaikki toimialat	4 681	6,4	10,2	12,7	7,8
Tehdasteollisuus	1 106	6,9	21,6	24,1	19,3
Eiintarviketeollisuus	124	4,3	5,5	2,1	8,7
Teva	49	-2,3	-1,6	3,6	-6,5
Mekaaninen puu	83	0,8	-13,2	-10,6	-15,7
Kemiallinen puu, kustant.	150	4,6	-2,6	3,3	-8,2
Kemianteoll. + mineraalituott.	432	8,3	65,0	53,2	75,1
Metalli- ja metallituotteet	43	13,6	20,0	33,6	7,7
Koneet ja kulkuneuvot	166	12,6	7,3	23,0	-9,0
Elektroniikkateollisuus	32	18,2	24,4	48,1	5,2
Liikenne	318	6,0	11,0	12,0	10,3
Tietojenkäsittelypalv.	117	11,3	20,1	24,3	15,4
Rakentaminen	502	6,9	9,3	15,5	5,1
Kauppa	1 625	4,9	2,6	5,4	-0,1
Majoitus- ja ravist.toim.	109	2,6	5,2	7,2	3,3
Liike-elämän palv.	429	9,7	10,9	14,9	6,9
Terv.huolto- ja sosiaali-palv.	79	9,3	5,3	-1,4	15,2

Kuopion seudun elinkeinorakenne on monipuolinen, missä kaupan ja liike-elämän palveluilla on suuri paino, julkisten palvelujen ohella. Kuopion seudun talusaseman paraneminen perustuu metalli- ja sähköteknisen teollisuuden sekä liike-elämän palvelujen liikevaihdon kasvuun.

Kasvu on ollut hitaampaa majoitus- ja ravitsemuspalveluissa sekä metsäteollisuudessa. Vaate- ja tekstiiliteollisuudessa aikavälillä 2000–2008 on ollut laskua.

Heinä-joulukuussa 2008 liikevaihdon kasvu jatkui vielä verrattain hyvällä tasolla, lukuun ottamatta metsäteollisuutta, koneiden ja kulkuneuvojen valmistusta, vaate- ja tekstiiliteollisuutta, kauppaa ja kartonkiteollisuutta. Eniten liikevaihto pieneni mekaanisen puunjalostuksen (-15,7 %), koneiden ja kulkuneuvojen (-9 %) sekä kartonkiteollisuuden (-8,2 %) osalta. Kaupan liikevaihdon kasvuun tyrehyminen on huolestuttava tieto.

Kemianteollisuuden liikevaihto kasvoi vuoden 2008 alkupuoliskolla 53,2 % ja loppupuoliskolla peräti 75,1 %, mikä heijastaa osaltaan lannoitteiden hinnan nousua.

Ylä-Savon yritysten liikevaihdon kasvunopeus vuosina 2000–2008 (6,3%/v) oli maakunnan nopein yhdessä Kuopion seudun kanssa ja hiveneren koko maata parempi. Ylä-Savossa yritysten

liikevaihdon kasvutrendi on 2000-luvulla ollut vastaava kuin Kuopion seudulla, mutta kasvu oli Ylä-Savossa korkealla tasolla myös 1990-luvun lopulla.

Ylä-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihto v. 2008 (milj.€) ja liikevaihdon muutos/vuosi % v. 2000-2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	Liikevaihto 2008	2000-2008	2008	2008 (1-6)	2008 (7-12)
	milj.€	%	%	%	%
Kaikki toimialat	2 273	6,3	7,5	10,1	5,0
Teollisuus	1 085	7,4	5,6	8,6	2,7
Kauppa	684	3,9	7,9	10,1	6,0
Koneet ja kulkuneuvot	291	11,0	7,6	19,3	-3,6
Eiintarviketeollisuus	281	4,5	10,8	12,4	9,2
Mekaaninen puuteollisuus	240	5,1	-15,5	-13,3	-17,8
Metalli- ja metallituotteet	147	11,0	39,0	37,2	40,3
Rakentaminen	120	7,3	9,0	7,7	10,1
Liikenne	112	5,8	8,5	9,7	7,5
Liike-elämän palv.	67	12,3	23,4	31,0	15,4
Majoitus- ja ravitsemus.toim.	30	3,2	5,1	5,8	4,4
Elektroniikkateoll. tietojenkäs. ml	27	11,0	13,3	15,4	11,4
Teva	19	1,0	5,7	6,1	5,3

Aluetalouden kasvu on Ylä-Savossa perustunut pääasiassa metalliteollisuuteen, minkä liikevaihto on vuotta 2002 lukuun ottamatta jatkuvasti kasvanut nopeasti. Kasvu on jatkunut nopeana vuoden 2008 loppuun saakka.

Toinen kasvuala ennen vuotta 2008 on ollut puuteollisuus, jossa nopea kasvu on ollut jatkuvaa, lukuun ottamatta vuotta 2005. Vuoden 2008 keväästä lähtien puuteollisuuden liikevaihto on kääntynyt jyrkkään laskuun. Koneiden ja kulkuneuvojen liikevaihto on kasvanut nopeasti vuosien 2003–2007 aikana, mutta vuoden 2008 aikana kasvu alkoi hyytyä ja kääntyi loppuvuodesta laskuun (-3,6 %). Metalliteollisuuden kasvu jatkui vuoden 2008 lopulle saakka.

Eiintarviketeollisuuden liikevaihdon volyyymi on hieman puuteollisuutta suurempi. Pitkän aikavälin kasvu eiintarviketeollisuudessa on ollut matala (4,5 % vuodessa 2000–2008), mutta vuonna 2007 kasvu kiihtyi yli 18 %:iin ja jatkui vuonna 2008 vielä noin 11 % tasolla. Rakentamisen ja kaupan kasvu jatkui korkealla tasolla.

Varkauden seudulla yritysten liikevaihdon vuosimuutokset vaihtelevat paljon mm. voimakattilojen suurten kertatoimitusten kirjautumisen mukaan. Keskimääräinen yritysten liikevaihdon

kasvu on kaudella 2000–2008 jäänyt hieman maakunnan keskiarvon alapuolelle.

Varkauden seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihto v. 2008 (milj.€) ja liikevaihdon muutos/vuosi % v. 2000–2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	Liikevaihto 2008	2000-2008	2008	2008 (1-6)	2008 (7-12)
	milj.€	%	%	%	%
Kaikki toimialat	2069	4,9	5,9	5,4	6,3
Teollisuus	1338	5,3	6,3	4,3	8,5
Puu, paperi ja kustantaminen	530	2,1	-4,2	-2,3	-6,2
Kauppa	378	3,7	2,4	4,9	0,1
Metalli- ja metallituotteet	373	12,1	26,5	36,4	19,2
Koneet ja kulkuneuvot	297	12,2	2,1	-16,8	33,2
ICT	111	-5,3	-10,1	-9,8	-10,5
Rakentaminen	88	8,1	5,9	3,2	7,8
Liikenne	64	2,5	5,6	7,6	3,7
Liike-elämän palv.	59	4,1	5,5	4,1	6,9
Majoitus- ja ravits.toim.	29	2,8	3,5	10,7	-2,4

Vuoden 2007 yritysten liikevaihdon 11 % kasvu on hidastunut vuoden 2008 aikana 5,9 %:iin. Liikevaihdon kasvu oli 2008 erityisen nopeaa metalliteollisuudessa ja hidasta kaupassa, majoitus- ja ravitsemuspalveluissa sekä supistuvalla sähkötekniisellä alalla.

Vuonna 2008 liikevaihto supistui metsäteollisuudessa ja sähkötekniikassa. Koneteollisuudessa kirjattiin syksyn toimitusten myötä vuoden toisella puoliskolla suuret kasvulukemat (33,2 %) ja metalliteollisuuden kasvu jatkui syksyllä melko vahvana (19,2 %).

Koillis-Savossa yritysten liikevaihdon keskimääräinen vuosikasvu (4,5 %) on 2000–2008 ollut alempi kuin maakunnassa keskimäärin. Vielä vuonna 2007 kasvu oli ennätyskallista korkea 10,3 %, kun metalliteollisuus ja rakentaminen kasvoivat 20 %:n vauhdilla. Vuodelle 2008 ajoittunut Stromsdalin alasajo painoi Koillis-Savon teollisuuden liikevaihdon kokonaisuudessaan laskuun (- 4,8 %), joka osaltaan painoi kaikkien toimialojen liikevaihdon kasvua 2,3 %:iin.

Koillis-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihto v. 2008 (milj.€) ja liikevaihdon muutos/vuosi % v. 2000-2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	2008	2000-2008 (9 v)	2008	2008(1-6)	2008(7-12)
Kaikki toimialat	419	4,5	2,3	6,8	-1,7
Teollisuus	131	2,9	-4,8	0,9	-10,5
Kauppa	116	2,5	6,8	8,2	5,5
Liikenne	41	9,2	6,0	9,5	2,6
Rakentaminen	27	9,4	3,2	10,7	-1,9
Majoitus- ja ravits.toim.	20	5,6	6,2	8,8	3,5
Liike-elämän palvelut	19	13,7	8,6	15,8	3,2
Metalli ja koneet	13	4,2	6,3	13,7	0,3

Metalliteollisuudessa, rakentamisessa ja kaupassa nopea kasvu jatkui alkuvuodesta 2008, mutta alkoi hyytyä loppuvuodesta. Rakentamisessa käännyttiin loppuvuodesta jo -1,9 %:in laskuun. Hitaan kasvun vuosien 2004–2005 jälkeen hotelli- ja ravitsemistoimialan kasvu on vakiintunut 5 – 9 % kasvuun vuositasolla, joskin loppuvuodesta 2008 kasvu alkoi hidastua.

Sisä-Savossa yritysten liikevaihdon keskimääräinen vuosikasvu (5,8 %) on ollut 2000–2008 maakunnan keskimääräisellä tasolla. Sisä-Savossa kasvu on parantunut 1990-luvun tasolta.

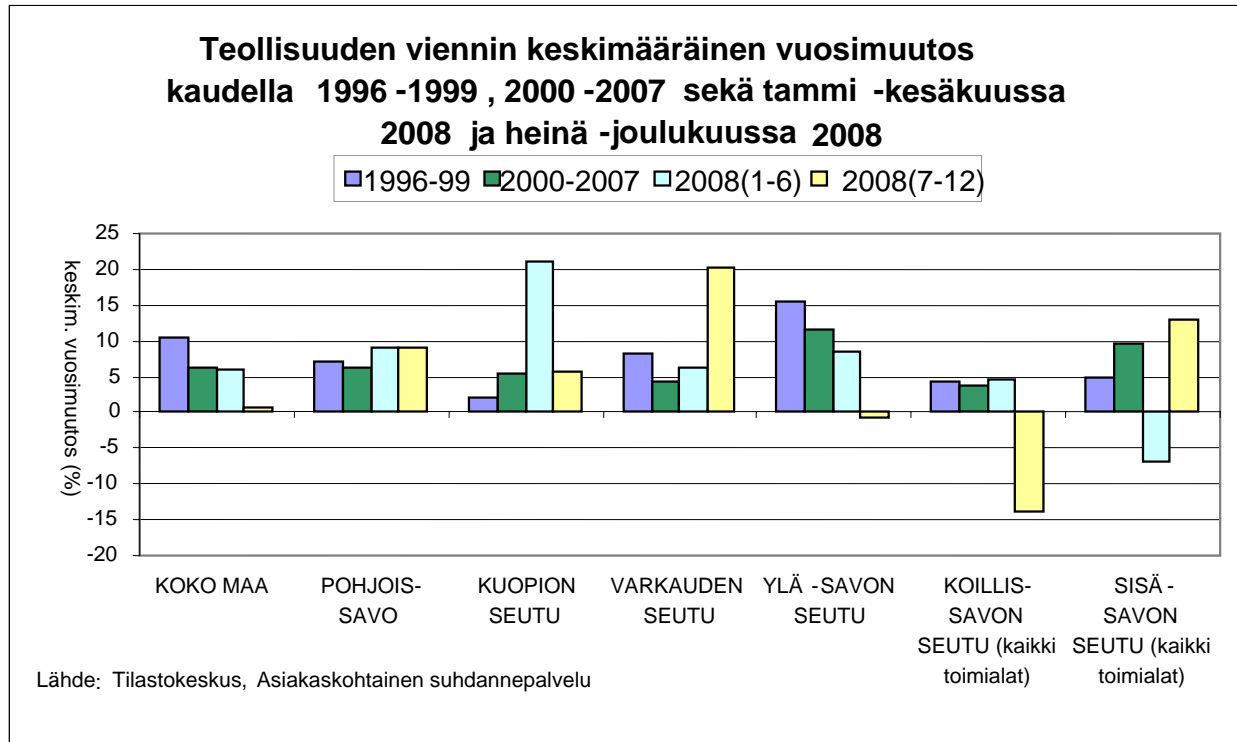
Sisä-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihto v. 2008 (milj.€) ja liikevaihdon muutos/vuosi % v. 2000–2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	2008	2000-2008 (9 v)	2008	2008(1-6)	2008(7-12)
Kaikki toimialat	361	5,8	6,7	5,5	7,8
Teollisuus	166	7,0	3,5	-1,5	8,7
Kauppa	113	4,1	10,8	14,3	7,6
Elintarviketeollisuus	83	9,3	21,0	19,0	22,9
Mekaaninen puuteollisuus	56	7,5	16,7	-28,6	0,2
Metalli ja koneet	26	6,7	9,7	30,3	-2,7
Rakentaminen	24	14,3	14,2	22,6	7,8
Liikenne	14	4,3	2,1	3,1	1,3
Liike-elämän palvelut	11	6,6	2,3	2,9	1,6
Majoitus- ja ravits.toim.	6	5,6	9,8	4,9	13,8

Vuonna 2007 kasvu hidastui 3,9 %:iin, mutta alkuvuodesta 2008 liikevaihto nousi 5,5 %:iin ja loppuvuodesta 7,8 %:iin. Teollisuus ei lisännyt liikevaihtoaan 2007 eikä tammi-kesäkuussa 2008, mutta loppuvuodesta 2008 kasvua liikevaihdossa oli 8,7 %.

Lasku johtui puuteollisuuden liikevaihdon voimakkaasta supistumisesta 2007 ja kevätkaudella 2008, mutta loppuvuodesta 2008 puuteollisuuden liikevaihdon lasku pysähtyi. Tämä yhdessä elintarviketeollisuuden ja majoitus- ja ravitsemustoimialan kasvun myötä lisäsi kaikkien toimialojen kasvua.

1.2 Vienti

1990-luvun lopulla teollisuusviennin kasvuvauhti oli Pohjois-Savossa lähes puolta hitaampaa kuin koko maassa. Tämä johtui Kuopion seudun vaatimattomasta viennin kehityksestä.

Ajanjaksona v. 2000–2008 Pohjois-Savon teollisuuden viennin kasvuero koko maahan kuroutui kiinni ja vuoden 2008 aikana Pohjois-Savon kasvu ohitti koko maan kasvun. Keskimääräinen kasvu koko maassa 2000–2008 oli 5,9 % ja maakunnassa 6,6 % vuodessa. Pohjois-Savossa kuitenkin vuosittaiset vaihtelut ovat olleet huomattavan suuria. Vienti maakunnasta on pääosin teollisuuden vientiä.

Pohjois-Savon osuus koko maan teollisuusviennin arvosta vuonna 2008 oli 2,3 %.

Korkeasuhdanne vuosina 2007 ja alkuvuodesta 2008 näkyi myös viennin kehityksessä. Pohjois-Savon teollisuustuotteiden vienti kasvoi hyvin ja kasvu ylitti koko maan vientikehityksen. Loppuvuoden voimakas kasvu Varkauden ja Sisä-Savon viennissä nosti viennin vuosikasvua.

Teollisuuden viennin muutokset Pohjois-Savossa ja koko maassa %/vuosi v. 2000–2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	2000-2008	2008	2008(1-6)	2008 (7-12)
Pohjois-Savo	6,6	9,1	9,2	9,0
Koko maa	5,9	3,2	5,9	0,6

Metalli vahvistui edelleen myös viennissä, puutuotteiden vienti väheni

Metalliteollisuuden merkityksen vahvistuminen näkyy myös viennissä. Metalliteollisuuden viennin arvo kasvoi Pohjois-Savossa viidenneksellä sekä 2007 että 2008.

Mekaanisen puunjalostusteollisuuden tuotteiden vienti kasvoi 2007, mutta väheni selvästi alkuvuodesta 2008 (-24,3 %) ja jatkoi laskua loppuvuodesta (-11,3 %). Käänte huonompaan oli vuoden 2007 lopulla. Massa- ja paperiteollisuuden vienti kasvoi vielä 2007, mutta pysähtyi alkuvuonna 2008 ja kääntyi selvään laskuun loppuvuodesta 2008 (-9,7 %). Koko maassa pa-

periteollisuuden viennin arvo kääntyi laskuun jo 2007 ja mekaaninen puunjalostus kevätkaudella 2008.

Elintarviketeollisuuden vienti lisääntyi poikkeuksellisen nopeasti 2007, mutta alkuvuonna 2008 viennin kasvu pysähtyi ja kääntyi koko vuoden (-5,4 %) jatkuneeseen laskuun maakuntatasolla, mutta Sisä-Savossa kirjattiin vielä vuoden 2008 loppupuolella paljolti elintarviketeollisuuden ansiosta 13,1 % kasvulukemat viennissä.

Kuopion ja Varkauden seuduilla vienti vetää, Koillis-Savossa vienti taittui laskuun.

Seuduittainen teollisuusviennin kehitys % vuodessa v. 2000–2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

(*Koillis-Savo ja Sisä-Savo koko vienti)

	2000-2008 %	2008 %	2008(1-6) %	2008(7-12) %
Ylä-Savon	10,6	3,7	8,5	-0,8
Sisä-Savon	8,6	1,3	-7,0	13,1
Kuopion	6,3	13,4	21,0	5,8
Varkauden	5,4	13,4	6,2	20,3
Koillis-Savon	2,8	-4,8	4,7	-13,9

Viennin kasvu on vuonna 2008 ollut Kuopiossa, Varkaudessa ja Ylä-Savossa koko maata nopeampaa. Valtakunnallista tasoa hitaammin vienti on kasvanut Sisä-Savossa sekä Koillis-Savossa. Huomionarvoista on, että Ylä-Savossa vienti kääntyi laskuun vuoden 2008 loppupuolella, mutta Sisä-Savossa alkuvuoden laskun jälkeen oli reilua kasvua loppuvuodesta pääasiallisesti elintarviketeollisuuden viennin kasvun johdosta.

Kuopion seudulla vienti pääsi nopeaan kasvuun vuodesta 2004 alkaen. Tätä aikaisemmin vienti kasvoi hitaasti. Loppuvuodesta 2008 myös Kuopion viennin kasvu alkoi hidastua.

Vuonna 2007 ja alkuvuonna 2008 vienti kasvoi nopeasti Ylä-Savossa ja Kuopion seudulla. Loppuvuonna 2008 vienti kasvoi voimakkaasti Varkauden seudulla konetoimitusten ajoituessa syksylle ja myös Sisä-Savossa nousu oli loppuvuonna verrattain voimakasta.

Kuopion seudun viennin suurimmat alat ovat metalliteollisuus, massa- ja paperiteollisuus, kemia ja mineraaliteollisuus, mekaaninen puuteollisuus ja sähkötekninen teollisuus.

Kuopion seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen vienti v. 2008 (milj.€) ja viennin muutos/vuosi % v. 2000–2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	Liikevaihto 2008 milj.€	2000-2008 %	2008 %	2008(1-6) %	2008(7-12) %
Teollisuus	417	6,3	13,4	21,0	5,8
Kemianteoll. + mineraalituott.	153	6,9	58,6	50,1	64,9
Koneet ja kulku-neuvot	110	14,8	4,0	20,7	-15,1
Kemiallinen puu, kustant.	86	5,3	-4,0	3,6	-10,4
Mekaaninen puu	28	-1,0	-16,0	-11,9	-21,3
Elektroniikkateoll. tietojenkäs. ml	10	25,6	-8,9	60,7	-30,6

2000-luvun keskimääräinen viennin kasvu Kuopion seudulla oli hiukan koko maakuntaa hitaampaa vuosikymmenen alkupuolella, mutta v. 2004 alkaen vuosikasvu on ollut 10–18 %. Nopeinta kasvu on ollut metalliteollisuudessa. Sähköteknisen teollisuuden kasvu oli voimakasta 2004–2007, mutta vuoden 2008 aikana se kääntyi laskuun. Kemianteollisuuden vienti kasvoi voimakkaasti vuoden 2008 aikana.

Kevätkaudella 2008 vienti kääntyi laskuun ainoastaan mekaanisessa puuteollisuudessa. Loppuvuodesta 2008 vienti väheni suurimmassa osassa teollisuutta: kartonkiteollisuus, koneet ja kulku-neuvot, sähkötekninen teollisuus ja metalli kääntyivät voimakkaaseen laskuun. Silti vuoden 2008 vuosikeskiarvoissa vienti väheni vain sähköteknisessä teollisuudessa (-8,9 %), mekaanisessa puuteollisuudessa (-16 %) ja kartonkiteollisuudessa (-4 %). Loppuvuoden tiedot enteilevät kuitenkin vaikeita aikoja usealle vientitoimialalle myös Kuopion seudulla ainakin alkuvuonna 2009.

Ylä-Savossa vienti on kasvanut nopeasti vuoden 2007 loppuun saakka lukuun ottamatta vuosia 2001–2002. Vuoden 2008 aikana kasvu alkoi hyytyä ja loppuvuodesta teollisuuden vienti kääntyi -0,8 % laskuun. Kasvu oli tähän saakka selvästi koko maan keskiarvoja nopeampaa. Suurin volyyymi ja paras kasvu on ollut metalliteollisuudessa, jossa kasvu jatkui hyvällä tasolla (25,9 %) vielä vuoden 2008 alkupuolella ja nousua (4,3 %) kirjattiin vielä vuoden 2008 jälkipuoliskollakin.

Ylä-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen vienti v. 2008 (milj.€) ja viennin muutos/vuosi % v. 2000–2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	2008 milj.€	2000- 2008 %	2008 %	2008 (1-6) %	2008 (7-12) %
Teollisuus	319	10,6	3,7	8,5	-0,8
Metalli ja metallituotteet	192	16,5	14,2	25,9	4,3
Koneet ja kuluneuvot	157	15,8	2,0	24,8	-18,7
Mekaaninen puuteoll.	65	2,9	-15,1	-22,8	-6,3

Syksyltä 2007 saakka mekaanisen metsäteollisuuden vienti on vähentynyt. Syksyllä 2008 myös koneiden ja kulkuneuvojen vienti kääntyi jyrkkään laskuun. Metalliteollisuuden vienti lisääntyi edelleen.

Varkauden seudulla viennin arvon vuotuiset vaihtelut ovat suurten kertatoimitusten ajoittumisen vuoksi suuria, mutta useamman vuoden trendin perusteella viennin kasvu on tällä vuosikymmenellä hidastunut 1990-luvusta. Vuosina 2000–2008 teollisuuden viennin arvo kasvoi vähemmän kuin maakunnassa keskimäärin. Vuoden 2008 loppupuolella kirjattiin noin 20 % nousulukemat metalliteollisuuden sekä kone- ja kulkuneuvoteollisuuden toimitusten ajoittuttua syksyille.

Varkauden seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen vienti v. 2008 (milj.€) ja viennin muutos/vuosi % v. 2000–2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

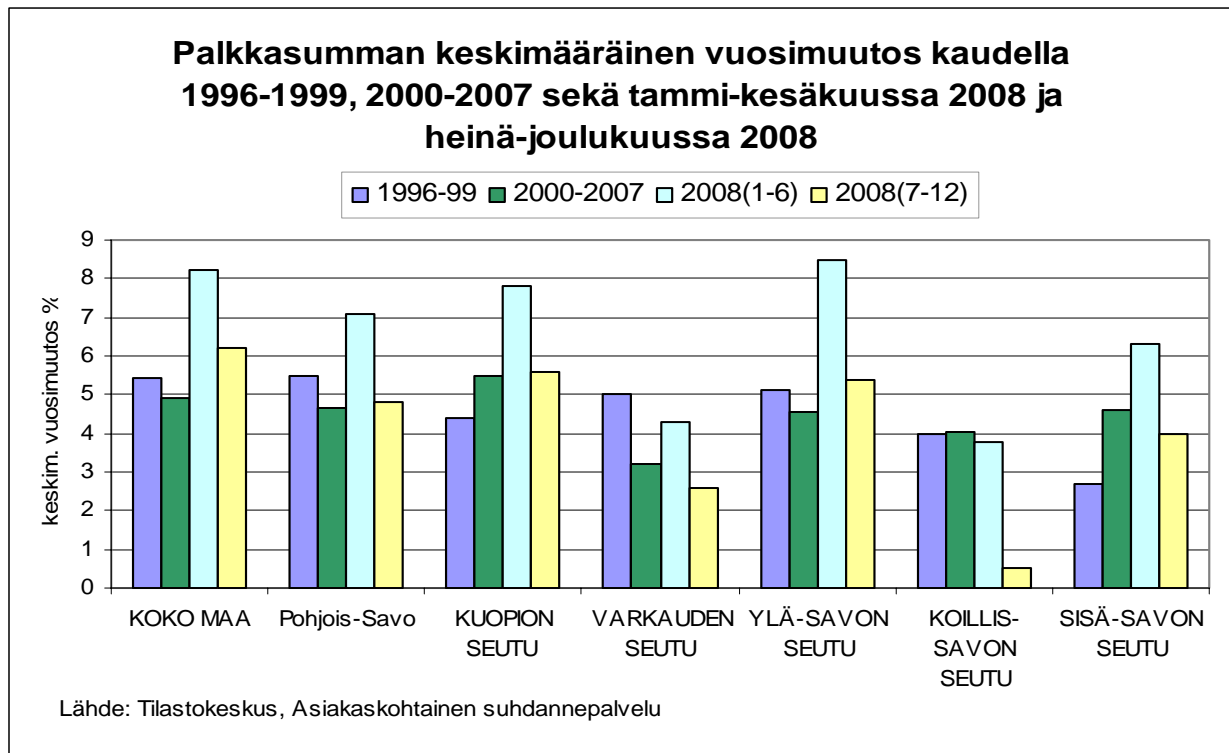
	Liikevaihto 2008 milj.€	2000- 2008 %	2008 %	2008 (1-6) %	2008 (7-12) %
Teollisuus	749	5,4	13,4	6,2	20,3
Saha, massa ja kustantaminen	304	-0,4	-8,7	-7,4	-10,3
Koneet ja kuluneuvot	206	11,8	17,0	-13,4	88,1
Metalli- ja metallituotteet	189	12,7	47,3	61,5	34,5
ICT	12	-18,9	-39,9	-51,8	-18,4

Vuosina 2007 ja 2008 metalliteollisuuden vienti sujui hyvin. Puu- ja paperiteollisuuden vienti kääntyi laskuun loppuvuodesta 2007 ja lasku jyrkkä vuonna 2008.

Koillis-Savossa viennin kasvu on ollut maakunnan hitainta. Vuonna 2007 vienti piristyi, mutta koko maakunnan vauhtiin ei tuolloin päästy. Viennin kasvu jatkui vielä keväällä 2008, mutta Stromsdalin kartonkitehtaan alasajo syksyllä 2008 käänsi viennin melko jyrkkään laskuun (-13,9 %).

Sisä-Savon viennin kasvu on 2000-luvulla ollut koko maakunnan keskiarvoa parempi. Kuitenkin 2007 (-7,3 %) ja 2008 (1,3 %) vienti väheni, mikä johtunee metsäteollisuudesta. Loppuvuodesta 2008 Sisä-Savossa kirjattiin 13,1 % kasvulukemat pääosin elintarviketeollisuuden poikkeuksellisen vahvan loppuvuoden ansiosta.

1.3 Palkkasumma

Palkkasummien kasvu Pohjois-Savossa ja koko maassa %/vuodessa v. 2000-2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008 (toimialat A-X)

	2000-2008 %	2008 %	2008 (1-6) %	2008 (7-12) %
Koko maa	5,1	7,2	8,2	6,2
Pohjois-Savo	4,8	5,9	7,1	4,8

Palkkasumman vuosikasvu on Pohjois-Savossa 2000-luvulla ollut hyvin tasaista. Poikkeuksena oli vuoden 2007 ennätyslukema. Alkuvuodesta 2008 kaikkien toimialojen palkkasumma kasvoi Pohjois-Savossa vielä tätäkin paremmin, mutta laski loppuvuodesta pitkän aikavälin keskiarvon tasolle (4,8 %). Palkkasumman kasvu on 2000-luvun ajan ollut maakunnassa suunnilleen samaa tasoa kuin koko maassa. Teollisuuden palkkasumma on kasvanut hieman koko maata nopeammin.

Nopean palkkasumman kasvun taustalla oli tunnettujen palkankorotusten ja työllisyyden kasvun ohella yritysten liikevaihdon ennätysellinen taso vuonna 2007 ja hyvä kasvu myös alkuvuodesta 2008. Loppuvuodesta liikevaihdon kasvun hidastuminen hidasti myös palkkasumman kasvua.

Palkkasumman kasvu on Pohjois-Savossa ollut erityisen nopeaa vuoden 2008 kesään saakka kone- ja kulkuneuvoteollisuudessa, rakentamisessa sekä liike-elämän palveluissa, mm. tietojenkäsittely- ja ohjelmistopalveluissa. Myös elintarvikkeissa ja kaivannaisissa palkkasumma kasvoi verrattain nopeasti vuoden 2008 aikana. Loppuvuodesta 2008 palkkasumman kasvu alkoi hidastua lähes kaikilla toimialoilla ja esimerkiksi kulkuneuvojen valmistuksessa se kääntyi loppuvuodesta -12,5 %:in laskuun.

2000-luvulla palkkasumma on pienentynyt vaatetusteollisuudessa. Kasvua ei juuri ole ollut sahuksessa eikä kemiallisessa metsäteollisuudessa. Viime vuonna sellu- ja paperiteollisuuden, vaatetusteollisuuden ja kulkuneuvojen valmistuksen palkkasumma pieneni.

Seuduittainen palkkasumman muutos %/vuodessa v. 2000-2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	2000-2008 %	2008 %	2008(1-6) %	2008(7-12) %
Kuopion	5,6	6,7	7,8	5,6
Ylä-Savon	4,8	6,9	8,5	5,4
Sisä-Savon	4,7	5,1	6,3	4,0
Koillis-Savon	3,8	2,1	3,8	0,5
Varkauden	3,2	3,5	4,3	2,6

Kuopion seudulla palkkasumma on kasvanut koko maata ja muita Pohjois-Savon seutuja nopeammin. Sisä-Savossa ja Ylä-Savossa kasvu on ollut maakunnan keskimääräisellä tasolla ja Koillis-Savossa ja Varkaudessa tätä hitaampaa.

Teollisuuden osuus palkkasummasta vaihtelee merkittävästi seuduittain. Kuopion seudulla teollisuuden osuus oli vuonna 2008 12 %, Varkauden seudulla 43 %, Ylä-Savossa 29 %, Koillis-Savossa 23 % ja Sisä-Savossa 18 % koko palkkasummasta.

Terveys-, sosiaali- ja koulutuspalvelujen (yksityiset ja julkiset) yhteenlaskettu palkkasumma oli Kuopion seudulla 39,1 % kaikista palkoista v. 2008.

Kuopion seudulla palkkasumman kasvun vetureita ovat olleet metalli- ja koneteollisuus, liike-elämän palvelut, rakentaminen ja parin viimeisen vuoden ajan sähkötekninen teollisuus. Liike-elämän palveluiden palkkasumma on suurempi kuin teollisuudessa.

Kuopion seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumma v. 2008 (milj.€) ja palkkasumman muutos/vuosi % v. 2000–2008, v. 2008 ja (1-6) ja (7-12) v. 2008

	Liikevaihto 2008	2000-2008	2008	2008 (1-6)	2008 (7-12)
	milj.€	%	%	%	%
Kaikki toimialat	1 500	5,6	6,7	7,8	5,6
Teollisuus	185	4,1	6,9	8,8	4,8
Terv.huolto- ja sosiaalipalv.	587	5,5	5,0	5,6	4,4
Liike-elämän palv.	205	8,5	9,4	11,4	7,4
Kauppa	146	5,7	9,2	10,9	7,5
Rakentaminen	135	9,0	10,4	12,9	8,2
Liikenne	86	4,6	4,6	3,7	5,5
Tietojenkäsittelypalv.	44	7,6	9,4	12,5	6,1
Koneet ja kulkuneuvot	39	9,8	11,4	14,8	7,9
Majoitus- ja ravits.toim.	37	3,2	5,0	5,1	4,8
Kemianteoll. + mineraalituott.	33	3,0	4,4	6,9	1,7
Mekaaninen puu	23	1,2	-2,1	-4,2	0,5
Elektroniikkateollisuus	23	17,6	23,4	48,5	5,6
Kemiallinen puu, kustant.	23	1,2	1,4	0,2	2,7
Elintarviketeollisuus	21	0,8	5,1	3,0	6,9
Metalli- ja metallituotteet	12	8,7	3,1	0,2	6,2
Teva	9	-2,7	4,1	1,8	6,9

Palkkasumma on laskenut mekaanisessa puuteollisuudessa ja kasvu on ollut heikkoa kartonkiteollisuudessa.

Vuonna 2008 palkkasumma kääntyi laskuun puuteollisuudessa ja kulkuneuvojen valmistuksessa (mm. veneet).

Koneteollisuuden, liike-elämän palveluiden ja rakentamisen kasvu jatkui vuoden 2008 loppupuolella vielä verrattain nopeana. Sekä vaateollisuudessa että elintarviketeollisuudessa oli parin heikon vuoden jälkeen 6,9 % kasvu loppuvuodesta 2008.

Ylä-Savossa palkkasumman kasvun veturi oli vuoteen 2006 saakka mekaaninen puunjalostus. Sen kasvu hidastui 2007 sekä kevätkaudella 2008 ja kääntyi laskuun loppuvuodesta 2008. Liike-elämän palveluissa palkkasumma kasvoi keskimääräistä paremmin vuonna 2008.

Ylä-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumma v. 2008 (milj.€) ja palkkasumman muutos/vuosi % v. 2000-2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	Liikevaihto 2008	2000-2008	2008	2008(1-6)	2008(7-12)
	milj.€	%	%	%	%
Kaikki toimialat	523	4,8	6,9	8,5	5,4
Teollisuus	152	6,1	8,7	11,9	5,5
Kauppa	47	4,6	9,2	11,6	6,9
Koneet ja kulkuneuvot	44	6,9	11,9	18,1	5,2
Mekaaninen puuteollisuus	34	5,5	-0,8	1,2	-2,8
Liikenne	33	4,7	6,8	7,5	6,1
Liike-elämän palv.	32	9,3	13,1	13,3	12,9
Rakentaminen	26	7,4	0,3	-1,6	2,0
Elintarviketeollisuus	26	5,3	11,7	14,1	9,1
Metalli- ja metallituotteet	24	7,3	14,4	14,7	14,1
Majoitus- ja ravits.toim.	9	5,7	6,3	5,7	6,9
Elektroniikkateoll. tietojenkäs. ml	6	12,7	14,3	17,9	11,2
Teva	4	0,1	6,5	8,4	4,6

Metalliteollisuuden palkkasumman kasvu on kiihtynyt vuodesta 2004 lähtien ja siitä on tullut selvästi suurin teollisuuden työllistäjä. Elintarviketeollisuudella on tavanomaista suurempi rooli Ylä-Savossa. Sen palkkasumman kasvu on ollut tavanomaista lukuun ottamatta nopeaa kasvua 2007 ja 2008.

Rakentamisen palkkasumma kääntyi keväällä 2008 laskuun suhdannekäänteen ja hiljentyneen rakentamisen vuoksi, mutta piristyi hieman loppuvuodesta. Myös puuteollisuudessa kasvu hidastui keväällä 2008 ja jatkoi hidastumistaan syksyllä.

Varkauden seudulla palkkasumman kasvu on 2000-luvulla hidastunut. Millään toimialalla keskimääräinen kasvu ei yllä Kuopion tai Ylä-Savon seutujen tasolle. Tärkein syy hidastuneeseen kasvuun on sellu- ja paperiteollisuuden palkkasumman kasvun pysähtyminen. Useina vuosina se on myös pienentynyt, kuten 2007 ja syksyllä 2008. Myös ict-alalla palkkasumma on vähentynyt, eniten 2007 ja keväällä 2008. Hyvästä loppuvuodesta huolimatta laskua merkittiin ICT-alalla toisena vuonna peräkkäin. Viimeisen kuuden vuoden aikana palkkasumma on laskenut ICT-alalla viitenä vuotena. Myös majoituslalla kasvu on ollut hidasta, mutta vuonna 2008 majoituslalla nähtiin kuitenkin verrattain hyvää kasvua.

Eniten palkkasumma on kasvanut kone- ja metalliteollisuudessa, missä kasvu jatkui hyvänä vielä alkuvuodesta 2008. Kasvu pysähtyi koneiteollisuudessa kuitenkin loppuvuodesta 2008. Rakentamisessa kirjattiin loppuvuodesta merkittävä palkkasumman kasvu (17,1 %).

Varkauden seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumma v. 2008 (milj.€) ja palkkasumman muutos/vuosi % v. 2000–2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	Liikevaihto 2008	2000-2008	2008	2008(1-6)	2008(7-12)
	milj.€	%	%	%	%
Kaikki toimialat	395	3,2	3,5	4,3	2,6
Teollisuus	171	2,4	2,4	4,3	0,5
Puu, paperi ja kustantaminen	62	0,3	0,8	3,7	-2,0
Metalli- ja metallituotteet	51	4,7	8,9	14,0	3,9
Koneet ja kuluneuvot	41	6,3	2,8	5,5	-0,1
Liike-elämän palv.	30	5,7	6,2	6,2	6,1
Kauppa	29	4,4	5,6	8,9	2,3
Rakentaminen	25	6,3	12,7	7,7	17,1
ICT	23	-1,1	-2,3	-10,6	8,1
Liikenne	18	6,1	3,6	5,0	2,4
Majoitus- ja ravits.toim.	8	2,0	7,5	9,7	5,7

Koillis-Savossa palkkasumman kasvussa on tapahtunut selkeitä muutoksia aiempiin talouskatsauksiin verrattuna. Teollisuuden palkkasumma on laskenut vv. 2005–2006 ja 2008. Kartonkiteollisuuden alasajo pudottaa Koillis-Savon palkkasumman kasvun selkeästi maakunnan keskiarvojen alapuolelle.

Parasta kasvu on aiemmin ollut rakentamisessa, liike-elämän palveluissa ja matkailussa aina vuoteen 2008 saakka. Vuonna 2008 liikenne, kauppa sekä metalli- ja koneiteollisuus kasvoivat aiempiin vuosiin verrattuna voimakkaasti. Aiemmin voimakkaasti kasvaneen liike-elämän palvelujen palkkasumma kääntyi laskuun loppuvuodesta.

Koillis-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumma v. 2008 (milj.€) ja palkkasumman muutos/vuosi % v. 2000–2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	Liikevaihto 2008	2000-2008	2008	2008(1-6)	2008(7-12)
	milj.€	%	%	%	%
Kaikki toimialat	132	3,8	2,1	3,8	0,5
Teollisuus	30	2,1	-5,9	-4,0	-7,9
Kauppa	9	3,5	10,2	11,2	9,3
Liikenne	9	6,6	9,8	9,3	10,3
Liike-elämän palvelut	8	8,1	2,5	5,7	-0,6
Rakentaminen	7	10,4	8,5	10,1	7,0
Majoitus- ja ravits.toim.	6	6,0	4,4	7,4	1,5
Metalli ja koneet	4	1,1	15,5	19,4	12,1

Sisä-Savossa palkkasumman kasvun veturi on ollut rakentaminen. Teollisuudessa kasvu on ollut keskimääräisellä tasolla. Matkailussa vuotuiset vaihtelut ovat suuria ja vuonna 2008 käännyttiin kahden kasvuvuoden jälkeen laskuun.

Sisä-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumma v. 2008 (milj.€) ja palkkasumman muutos/vuosi % v. 2000–2008, v. 2008 sekä (1-6) ja (7-12) v. 2008

	Liikevaihto 2008	2000-2008	2008	2008(1-6)	2008(7-12)
	milj.€	%	%	%	%
Kaikki toimialat	101	4,7	5,1	6,3	4,0
Teollisuus	18	4,8	5,4	6,8	3,9
Kauppa	9	4,9	2,7	2,0	3,3
Liike-elämän palvelut	7	5,7	3,9	3,5	4,3
Rakentaminen	7	13,8	13,2	17,7	9,3
Metalli ja koneet	6	4,6	7,8	8,6	7,0
Liikenne	3	0,2	-2,1	0,6	-4,7
Majoitus- ja ravits.toim.	3	4,6	-0,6	7,4	-5,7

Bkt:n, alue-BKT:n, liikevaihdon ja palkkasumman vuosikasvut

		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008 (1-6)	2008 (7-12)
	Maan bkt:n volyymin muutos % 1)	3,7	6,2	5,2	3,9	5,1	2,7	1,6	1,8	3,7	2,8	4,9	4,2	0,9		
	Maan aluetilinpidon arvonl. muutos % 2)	3,2	7,6	9,1	4,8	8,4	6,4	2,6	0,7	4,8	3,0	6,1*				
	Pohjois-Savon aluetilinpidon muutos % 2)	1,3	5,3	6,9	1,7	4,6	6,9	1,1	2,4	2,1	5,7	4,2*				
Maan liikevaihdon muutos % 3)	vuoden 2008 liikevaihto 390,1 mrd €	3,8	9,5	7,5	5,1	11,1	3,1	1,1	2,5	5,7	5,4	10,7	8,3	6,4	9,1	3,9
PS:n liikevaihdon muutos % 3)	vuoden 2008 liikevaihto 9,8 mrd €	-0,1	8,5	5,5	3,0	6,7	4,7	2,6	2,5	5,2	6,3	5,3	10,8	8,2	10,0	6,6
Kuopion seudun liikev. muutos % 3)	vuoden 2008 liikevaihto 4,7 mrd €	-1,3	6,6	3,8	-2,5	5,0	7,3	3,6	3,1	6,3	3,9	8,3	10,1	10,2	12,7	7,8
Varkauden seudun liikev. muutos % 3)	vuoden 2008 liikevaihto 2,1 mrd €	-0,5	13,8	8,3	-9,7	10,8	6,5	2,4	-3,3	3,9	12,3	-4,2	11,0	5,9	5,4	6,3
Ylä-Savon liikev. muutos % 3)	vuoden 2008 liikevaihto 2,3 mrd €	3,5	10,6	9,0	1,1	8,4	1,4	3,0	6,2	3,2	6,1	7,6	13,9	7,5	10,1	5,0
Koillis-Savon liikev. muutos % 3)	vuoden 2008 liikevaihto 0,4 mrd €	-1,4	4,3	5,5	3,5	8,8	3,4	0,7	4,1	3,2	2,3	6,0	10,3	2,3	6,8	-1,7
Sisä-Savon liikev. muutos % 3)	vuoden 2008 liikevaihto 0,4 mrd €	-0,1	5,2	-1,7	5,4	9,6	1,9	5,7	5,7	6,4	3,6	8,7	3,9	6,7	5,5	7,8
Maan vienti (D) muutos % 3)	vuoden 2008 vienti 69 828 M€	4,6	18,2	12,7	6,6	21,1	-0,2	-2,0	-3,0	6,9	4,2	17,3	8,1	3,2	5,9	0,6
PS:n vienti (D) muutos % 3)	vuoden 2008 vienti 1 597 M€	9,1	16,6	16,9	-11,1	19,9	-0,8	2,3	-3,5	7,4	17,5	-1,3	11,1	9,1	9,2	9,0
Kuopion seudun (D) vienti muutos % 3)	vuoden 2008 vienti 423 M€	-3,2	13,9	1,9	-3,7	16,0	-2,5	-7,4	-10,5	10,0	11,2	17,8	13,4	13,4	21,0	5,8
Varkauden seudun (D) vienti muutos % 3)	vuoden 2008 vienti 783 M€	13,0	19,0	28,8	-20,4	17,4	1,5	9,3	-7,9	5,1	26,7	-15,2	4,5	13,4	6,2	20,3
Ylä-Savon vienti (D) muutos % 3)	vuoden 2008 vienti 400 M€	25,1	18,7	13,5	5,2	29,8	-5,3	-4,9	15,2	13,0	7,3	16,8	25,5	3,7	8,5	-0,8
Koillis-Savon vienti (A-X) muutos % 3)	vuoden 2008 vienti 88 M€	8,9	0,5	-0,7	9,0	17,2	-1,6	7,5	-3,0	-0,7	5,4	0,4	6,8	-4,8	4,7	-13,9
Sisä-Savon vienti (A-X) muutos % 3)	vuoden 2008 vienti 54 M€	21,3	-9,7	-9,8	22,7	22,0	6,0	10,6	12,0	15,6	3,0	17,0	-7,3	1,3	-7,0	13,1
Maan palkkasumman muutos % 3)	vuoden 2008 palkkasumma 70 073 M€	5,5	5,0	6,8	4,6	6,5	6,9	3,2	3,4	4,5	4,5	4,5	5,9	7,2	8,2	6,2
PS:n palkkasumman muutos % 3)	vuoden 2008 palkkasumma 2 651 M€	6,3	5,6	5,5	4,4	5,0	5,0	3,9	4,5	4,5	4,2	4,3	5,9	5,9	7,1	4,8
Kuopion seudun palkkasumman muutos % 3)	vuoden 2008 palkkasumma 1 500 M€	4,8	4,5	4,7	3,6	6,2	6,2	4,0	5,6	4,9	4,9	4,8	7,2	6,7	7,8	5,6
Varkauden seudun palkkasumman muutos % 3)	vuoden 2008 palkkasumma 395 M€	-1,7	12,4	7,3	2,7	5,5	5,1	2,4	3,2	3,2	1,7	2,4	2,0	3,5	4,3	2,6
Ylä-Savon palkkasumman muutos % 3)	vuoden 2008 palkkasumma 523 M€	3,9	5,3	7,0	4,3	2,4	5,1	4,6	3,8	4,1	5,9	4,5	6,2	6,9	8,5	5,4
Koillis-Savon palkkasumman muutos % 3)	vuoden 2008 palkkasumma 132 M€	1,8	4,2	7,4	2,6	6,5	4,1	3,9	4,7	2,2	2,9	2,6	5,2	2,1	3,8	0,5
Sisä-Savon palkkasumman muutos % 3)	vuoden 2008 palkkasumma 101 M€	2,8	3,0	2,1	2,9	2,8	3,7	6,7	4,1	7,1	3,3	5,6	3,7	5,1	6,3	4,0
1) Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito, reaali muutos																
2) Tilastokeskus aluetilinpito, arvonlisäys, reaali muutos																
3) Tilastokeskus, liiketoiminnan kuukausikuvaaja, alv-velvollinen liiketoiminta, nimellishintaan																

1.4 Työvoimavarat ja työllisyys

Muuttotappio pienentynyt, ikärakenne vanhenee

Muuttoliike Pohjois-Savossa v. 2005 – 2008

	Kuntien välinen nettomuutto	Netto-siirtolaisuus	Kokonaisnettomuutto
2004	-418	186	-232
2005	-1059	126	-933
2006	-658	256	-402
2007	-511	292	-219
2008*	-577	321	-256

*) ennakkotieto

Viime vuosien väestökato on ollut vain neljäsosa 1990-luvun lopun tasosta. Vuosina 2000–2008 väestötappio on vuosittain ollut keskimäärin -0,33 % väestöstä. Vuonna 2006 väestö väheni -0,23 % (577 henkeä), 2007 -0,25 % (628 henkeä) ja 2008 -0,20 % (494 henkeä).

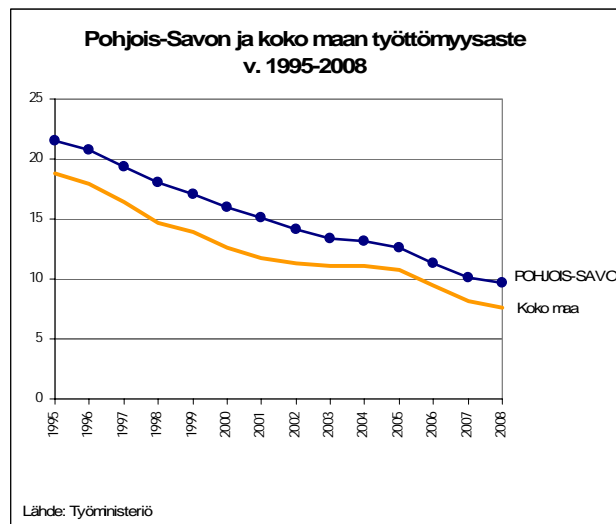
Muuttotappion määrä on huippuvuosista vähentynyt. Muuttotappiota on pienentänyt myös siirtolaisuus. Pohjois-Savo on 10 vuoden aikana saanut noin 4700 siirtolaista, joista puolet on tullut Kuopioon. Rautavaaraa lukuun ottamatta siirtolaisten määrä on kasvanut kaikissa kunnissa. Maakunnan osuus Suomeen tulleista siirtolaisista on 2,3 %.

Vanhenevan ikärakenteen vuoksi luonnollinen väestönmuutos eli syntyvien ja kuolevien erotus vähentää väestöä, jatkuvasti kasvavassa määrin. Toinen ikärakenteesta johtuva muutos on työikäisen väestön ikääntyminen. Kuitenkin Pohjois-Savon väestörakenne on Itä-Suomessa nuorin.

Seututasolla vain Kuopion seudun väestömäärä on kasvanut, sekä syntyvyyden että vuosittain vaihtelevan muuttovoiton ansiosta. Kasvu Kuopion seudulla on suhteellisen pientä verrattuna muihin suuriin kaupunkiseutuihin. Suurehko osa muuttajista on sijoittunut kehyskuntiin, jotka vetävät keskimääräistä korkeatuloisempia muuttajia.

Muut seudut ovat menettäneet väestöään sekä muuttotappion että kuolleiden enemmyyden vuoksi. Viime vuosien työpaikkamenetykset ovat lisänneet väestökatoa Varkaudesta. Toisaalta työpaikkamäärän kasvu Ylä-Savossa ei ole vielä kääntänyt muuttoliikettä positiiviseksi, vaikka merkkejä paremmasta kehityksestä on ajoittain ja väestökato on pienentynyt kolmena peräkkäisenä vuotena.

Työttömyyden väheneminen keskimääräisellä tasolla 2008

Työttömiä työnhakijoita oli Pohjois-Savon TE-toimistoissa vuonna 2008 keskimäärin 11 082 eli 9,6 % työvoimasta. Työttömien määrä aleni edellisestä vuodesta -5,2 %. Viimeisen kymmenen vuoden aikana alenema on ollut keskimäärin -6 % vuodessa. Viime vuoden lopulla ja tämän vuoden alkupuolella työttömien määrä kääntyi taantumien myötä nousuun. Varsinkin lomautettujen määrä kasvoi voimakkaasti.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työikäisessä väestössä lisääntyi myös työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrä. Eläkkeelle siirtymisen lisääntyminen johtuu suurten ikäluokkien lähestyvistä eläkeiästä ja pohjoissavolaisten korkeasta sairausvuodesta, mikä johtaa työkyvyttömyyseläkkeelle jo ennen varsinaista vanhuuseläkettä.

Pohjois-Savon työllisyysaste oli 64,7 %, kun koko maan luku on 70,6 %. Pohjois-Savon työllisyysaste nousi vuodesta 2007 2,2 %. Työllisten määrä nousi kolmella tuhannella, kun alkuvuodesta aina kolmannelle vuosineljännekselle jatkunut korkeasuhdanne toi usealle toimialalle uusia työpaikkoja.

Maatalouden työllisten määrä on supistunut kymmenessä vuodessa miltei -40 %. Työllisten määrä kasvoi mm. liike-elämän palveluissa, rakentamisessa ja kaupassa. Työllisten määrä väheni julkisella sektorilla ja varsinkin kunnissa. Tästä huolimatta julkisen sektorin osuus työllisistä oli viime vuonna vajaa kolmannes, kun koko maan luku oli runsas neljännes.

Meneillään olevan taantumun vuoksi työttömien määrä on nousussa, jonka jyrkkyys on lähellä 90-luvun alkupuolta. Eläkkeelle siirtyminen loiventaa nousua vuositason muutaman prosentin verran. Työttömyyden kasvu on kohdistunut ensi vaiheessa rakentamiseen, kuljetuksiin ja vientiteollisuuteen, mutta on leviämässä palveluihin ja edelleen myös julkiselle sektorille.

ETLAn alueellisen ennusteen mukaan Pohjois-Savon työllisyysaste painuisi taantumun seurauksena alimmilleen vuonna 2010, ollen silloin 62 prosenttia. Työttömien määrän ennustetaan olevan korkeimmillaan 2010, noin 15 700 henkilöä. Nousua menneeseen vuoteen olisi reilut 4500 henkilöä (n. 42 prosenttia). Suunnilleen vastaavalla tasolla työttömien määrä oli alueellamme viimeksi vuosina 2002–2003.

Rakenteellisen työttömyyden purkautuminen hidastuu taantumun seurauksena ja riskinä on uuden rakenteellisen työttömyyden syntyminen. Huonosti työllistävillä aloilla suunnataan uudelleen koulutusta. Taantumun aikana on ongelmana nopeasti työllistävien vaihtoehtojen löytäminen. Jotta uutta rakenteellista työttömyyttä ei pääsisi syntymään, olisi myös ammatillisen koulutuksen osuttava aiempaa paremmin kohdalleen ikäluokkien pienentyessä. Rakennetyöttömien määrä on alentunut viimeisen viiden vuoden aikana n. 35 prosenttia, mutta rakennetyöttömiä on edelleen vajaat puolet kokonaistyöttömyydestä.

Työttömistä työnhakijoista yli puolet edusti viime vuonna ammatteja, joista oli hyvin vähän tai ei lainkaan kysyntää työmarkkinoilla – esimerkkeinä ammattitaidottomat, toimistotyöntekijät, elektroniikka- ja tietotekniikka-asentajat ja ompelijat.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna työttömien määrä kasvoi suhdannehuipun aikana ainoastaan yli 60-vuotiaiden joukossa, mutta suhdannekäänteen jälkeen etenkin nuorten työttömyys on kääntynyt erittäin voimakkaaseen kasvuun. Vanhimpien työttömien määrä puolestaan laskee eläkkeelle siirtymisen vuoksi.

Yli 55-vuotiaiden työllisyysaste (47,5 %) on noussut 2000-luvulla lähes 15 prosenttiyksikköä ja on jo ylittänyt selvästi 1980-luvun lopun tason. Alle 40-vuotiaiden osalta ollaan sen sijaan vielä kaukana tuon ajan lukemista.

Alkuvuonna 2008 Pohjois-Savossa oli vain muutamia yksittäisiä irtisanomisia, mutta syksyllä alkoivat edelleen jatkuvat laajat lomautukset, jotka saattavat loppuvuonna 2009 muuttua irtisanomisiksi.

Yt-neuvotteluja on käyty viimeisen puolen vuoden aikana erityisesti puunjalostus-, rakennus- ja metalliteollisuudessa sekä kokonaisuudessaan vientiteollisuuden parissa. Myös kuljetusalalla taantumun vaikutukset työllisyyteen ovat näkyneet erittäin nopeasti.

Työllisyyden koheneminen siirtyy muutamalla vuodella

Syvän taantumun vuoksi työllisyyden koheneminen on kääntynyt työttömyyden kasvuksi, mutta pitemmällä aikavälillä työllisyyden odotetaan edelleen hitaasti paranevan. Eläkkeelle siirtymisen lisääntyminen ja työvoiman tarjonnan väheneminen alentavat työttömyyttä hitaassakin talouskasvussa. Työllisyyden kannalta merkittävintä on taantumun kesto. Positiivisimmassakin skenaarioissa BKT:n ajatellaan kääntyvän kasvuun 2010 aikana. Työllisyyden positiivinen kehitys seuraa tätä arviolta usean kuukauden viiveellä.

Avoimien markkinoiden kysyntä näyttää Pohjois-Savossa taantumun selvimmin vientiteollisuudessa. Rakennusosalalla kysyntä on hiljentynyt, mutta ei yhtä paljon kuin alueen vientiteollisuudessa. Henkilöstöpalveluyritykset ja yhteyspalvelukeskukset tarjoavat edelleen uusia työpaikkoja, mutta kysynnän pysyvyys on laskusuhdanteen vuoksi epävarmalla pohjalla.

Pidemmällä aikavälillä suurimmat työpaikkalisäykset ovat tulossa palvelujen, kaupan ja logistiikan piiriin Kuopion ympäristössä sekä mahdollisesti myös uusia teollisia työpaikkoja eteläisen Kuopion yritysalueille. Ylä-Savon työpaikkalisäyksiin vaikuttaa vientiteollisuuden yleinen toipuminen ja ajan mittaan maakuntien rajalla sijaitseva Talvivaaran nikkeli-kaivos, jonka vaikutukset ulottuvat varsinaisen kaivostoiminnan ja rakentamisaikaisen työvoiman tarpeen lisäksi mm. kuljetusalalle. Varkaudessa rakennemuutoksen aiheuttamia työpaikkamenetyksiä kompensoi mm. akkutehtaaseen ja bioenergian osa-alueille syntyvät työpaikat. Keski-Savossa energia-alalla on hyvät kasvunäkymät ja matkailulla Koillis-Savossa.

Taantumasta huolimatta vaikeuksia työvoiman saatavuudessa

Vuonna 2008 oli avoimia paikkoja TE-toimistoissa tarjolla hiukan vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Erityisesti vuoden lopulla paikkojen määrä kääntyi selvään laskuun. Työvoiman saatavuuteen liittyvät vaikeudet vähenivät nopeasti loppuvuoden aikana. TE-toimistojen ilmoitusten mukaan eniten ongelmia koettiin vuonna 2008 konepaja- ja metallialalla. Toiseksi eniten rekrytointiongelmia oli myyntityössä ja kauppaedustuksessa, jossa ongelmia oli erityisesti

yhteyspalvelukeskusten työvoiman hankinnassa. Rakennusallalla tilanne tasaantui jo aiemmin. Rekrytointiongelmat pysyivät korkealla ja jopa pahenivat vuonna 2008 hoitolalla, varsinkin korkeammin koulutetuissa ammateissa.

Työvoiman kysyntä kohdistui suurelta osin jo ennestään rekrytointiongelmista kärsiville aloille. Sen sijaan alat, joissa työvoimaa olisi ollut eniten tarjolla, kärsivät kysynnän puutteesta. Tämä aiheutti rakenteellisen työttömyyden hidasta purkautumista ja johti yhtä aikaa esiintyvään pulaan osaavasta työvoimasta ja kohtalaisen korkeaan työttömyyteen. Tilanne taasoittui heikentyneen suhdannetilanteen osalta monilla toimialoilla jo syksyn aikana ja edelleen vuoden vaihteen jälkeen. Poistuma pysyy runsaana lähivuodet, joten työpaikkojen tarjonta pysyy oletettavasti kohtuullisella tasolla.

Metallialalla hyvän suhdannetilanteen ja vilkkaan yritystoiminnan vuoksi työvoiman saatavuusongelmia oli vielä 2008 kesällä erityisesti Iisalmen ja Kuopion ympäristössä. Rakennusallalla työmarkkinat hiljenivät, vaikkakin runsaat investoinnit, korjausrakentaminen sekä Saaristokaupungin rakentaminen ja asuntomessut saattavat auttaa pitämään työvoiman kysyntää yllä heikompina aikoina.

Toisenlaisia työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia on muodostumassa aloille, joilla työvoiman kysyntä on heikkoa, mutta uutta, koulutettua työvoimareserviä kasaantuu. Esimerkiksi toimistotyöntekijöiden työttömyysaste on noussut 2000-luvulla korkeaksi. Työttömyysaste on ollut nousussa myös mainos- ja markkinointialalla sekä atk-alalla. Teollisuudessa tilanne on ollut ennen taantumaa hyvin kahtiajakautunut: metalli- ja osittain myös puuala ovat viime aikoihin saakka työllistäneet hyvin, kun taas työttömyys on nousussa tevanake-, elintarvike- ja massa- sekä paperityön ammateissa.

Alueellinen näkökulma

Taantumana jälkeen työvoiman riittävyys kasvaa todelliseksi ongelmaksi pienissä Pohjois-Savon kunnissa, joissa uutta työvoimaa ei juuri tule työmarkkinoille. Muuttotappion ja eläkkeelle siirtymisen seurauksena väestön ikä- ja koulutus rakenne vinoutuvat yhä enemmän, jolloin kysyntä ja tarjonta kohtaavat yhä harvemmin. Ikääntymisen vaikutukset näkyvätkin eri tavoin Kuopion seudulla ja muualla maakunnassa. Muuttoliike vinouttaa maaseudun työvoiman rakennetta korkeampiin koulutuksiin hakeutuvien nuorten muuttaessa pois ja vaikeuttaa työvoiman korvaamista erityisesti naisvaltaisilla aloilla. Toisaalta pendelöinti kaupungista maaseudulle päin ei ole edelleenkaan riittävässä määrin lisääntynyt. Kaiken kaikkiaan syrjäisempien kuntien ja yksipuolisten työmarkkina-alueiden työvoimavarat ja samalla taloudellisen kasvun mahdollisuudet heikkenevät.

Kuntien vetovoiman ja suurimpien työpaikkakeskitymien kehityksen säilyttäminen riittävänä on ainoa mahdollisuus saada tulevaisuudessa myös syrjäisemmille alueilla korkeammin koulutettujen ammattien osajia. Uhkana ovat työllisyysasteiden erojen repeämät maakunnan kehittyvien kuntien ja reuna-alueiden välille.

Haasteet

Lähivuosien laaja eläkkeelle siirtyminen ei tapahdu koko maassa yhtä aikaa. Työvoiman ikärakenteen ja runsaan sairastavuuden vuoksi eläköityminen on alkanut Pohjois-Savossa muuta maata aikaisemmin. ETLA ennustaa työvoiman määrän laskevan seuraavan viiden vuoden aikana noin 5 000 henkilöllä. Työllisyysasteen nostaminen ja työllisten määrän ylläpitäminen on alueella haastavaa maatalouden edelleen jatkuvan rakennemuutoksen ja julkisen sektorin suuren koon vuoksi. Mm. valtion tuottavuusohjelma vähentää työpaikkojen määrää julkisella sektorilla lähivuosina. Eläkeläisten määrän kasvun aiheuttama verotulojen putoaminen puolestaan pienentää kuntien mahdollisuuksia palkata julkisten palvelujen tarvitsemää työvoimaa, jos yksityiseltä sektorilta eläkkeelle siirtyvien tilalle ei onnistuta palkkaamaan uutta työvoimaa. Julkiselle taloudelle tulee vaikea ongelma samanaikaisesta eläkeläisten ja työttömien lisääntymisestä.

Väestö, työttömyys, työvoima ja muuttoliike

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
kokonaisväkiluku Pohjois-Savossa 1)	258 633	259 640	260 495	260 617	260 564	260 085	259 486	258 486	256 927	255 456
nettomuutto (sis.siirtolaisuuden) 1)	-64	252	227	-40	-612	-677	-756	-1104	-1525	-1408
syntyneiden enemmitys 1)	441	639	577	113	464	215	129	54	-86	-62
työttömyysaste % (Työministeriö) 2)	5,8	10,0	15,3	20,8	21,3	21,5	20,8	19,4	18,0	17,1
työllisyysaste (TK/työvoimatutkimus)	70,1	66,9	61,8	55,9	55,3	56,3	56,4	55,5	56,6	60
työttömät (Työministeriö)	6905	12138	19188	24928	25379	24804	23945	22131	20597	19533
- muutos ed. vuosi		5233	7050	5740	451	-575	-859	-1814	-1534	-1064
- muutos % / vuosi		75,8	58,1	29,9	1,8	-2,3	-3,5	-7,6	-6,9	-5,2
työvoima (TK/työvoimatutkimus)	126 000	125 000	121 000	118 000	115 000	117 000	116 000	112 000	112 000	115 000
työllinen työvoima (TK/työvoimatutkimus)	120 000	115 000	107 000	96 000	95 000	96 000	96 000	94 000	96 000	101 000
Koko maan										
työttömyysaste % (Työministeriö)	4,1	8,3	14,3	19,3	19,9	18,8	17,9	16,4	14,7	13,9
työttömyysaste % (TK/työvoimatutkimus)	3,2	6,6	11,7	16,3	16,6	15,4	14,6	12,7	11,4	10,2
työllisyysaste (TK/työvoimatutkimus)	74,1	70	64,7	60,6	59,9	61,1	61,9	62,9	64,1	66

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
kokonaisväkiluku Pohjois-Savossa 1)	253 759	252 842	251 976	251 356	251 095	250 064	249 498	248 872	248 423
nettomuutto (sis.siirtolaisuuden) 1)	-1535	-930	-525	-354	-232	-933	-402	-219	-256
syntyneiden enemmitys 1)	-173	-6	-354	-263	-40	-118	-175	-409	-238
työttömyysaste % (Työministeriö) 2)	16,0	15,1	14,1	13,4	13,2	12,6	11,3	10,1	9,7
työllisyysaste (TK/työvoimatutkimus)	61,3	59,8	60,4	61,6	62,1	63,3	63,8	62,5	64,7
työttömät (Työministeriö)	18497	17693	16114	15323	15032	14377	13118	11685	11082
- muutos ed. vuosi	-1036	-804	-1579	-791	-291	-655	-1259	-1433	-603
- muutos % / vuosi	-5,3	-4,3	-8,9	-4,9	-1,9	-4,4	-8,8	-10,9	-5,2
työvoima (TK/työvoimatutkimus)	116 000	115 000	115 000	115 000	115 000	116 000	116 000	114 000	115 000
työllinen työvoima (TK/työvoimatutkimus)	103 000	100 000	101 000	103 000	103 000	104 000	105 000	103 000	106 000
Koko maan									
työttömyysaste % (Työministeriö)	12,6	11,7	11,3	11,1	11,1	10,8	9,5	8,2	7,6
työttömyysaste % (TK/työvoimatutkimus)	9,8	9,1	9,1	9	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4
työllisyysaste (TK/työvoimatutkimus)	66,9	67,7	67,7	67,3	67,2	68	68,9	69,9	70,6

1) sisältää Pohjois-Savon maakuntaan siirtyneen Kangaslammin

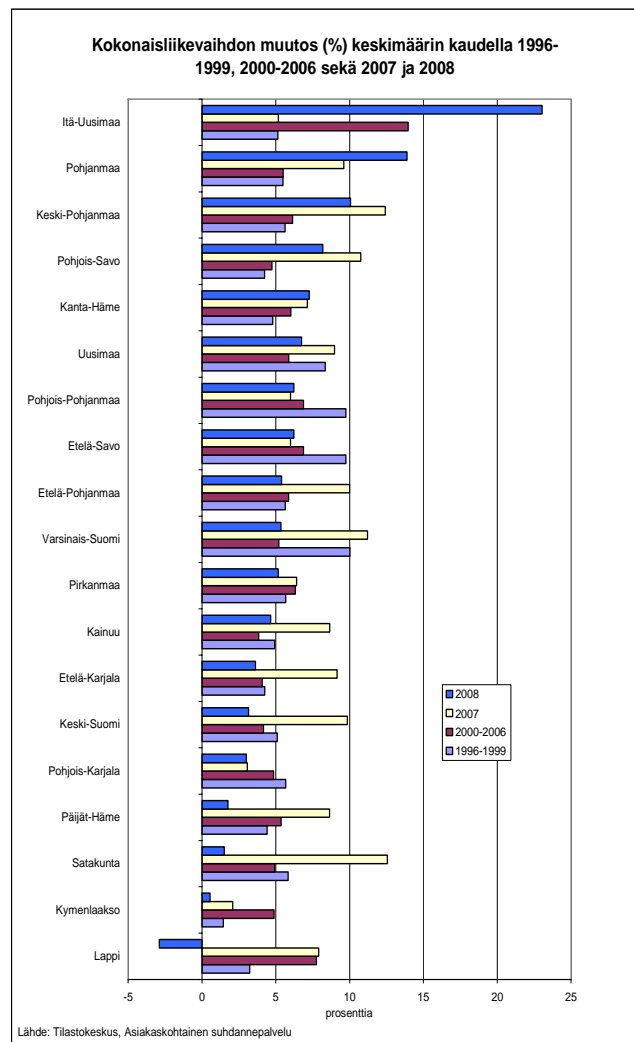
*) ennakkotieto

2) Kangaslammin tiedot mukana vuodesta 1991

2. Pohjois-Savon kehityskuva

2.1 Maakuntien vertailu 1996–1999, 2000–2006 vuodet 2007 ja 2008

Liikevaihto

Lähde: Tilastokeskus

Liikevaihdon ja teollisuuden viennin kehityskuvioissa maakunnat on järjestetty vuoden 2008 kasvunopeuden mukaan.

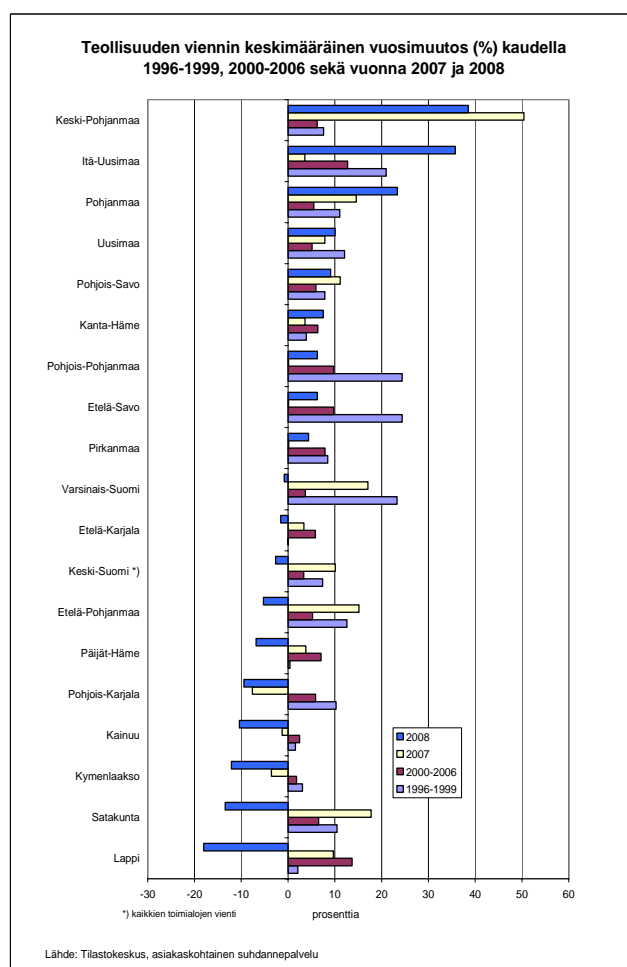
Vuonna 2008 yritysten liikevaihto kasvoi Pohjois-Savossa 8,2 % vauhtia. Kasvu oli Pohjois-Savossa maakunnista neljänneksi nopeinta. Pohjois-Savon kasvu hidastui hieman huippuvuodesta 2007 (11 %), mutta pysyi edelleen valtakunnallisessa vertailussa vahvana.

Vuosina 2000–2006 liikevaihto kasvoi Pohjois-Savossa 4,7 % vuodessa, millä sijoitutaan maakuntavertailussa 15. sijalle eli keskimääräistä heikommaksi. Pohjois-Karjalassa kasvu oli vähän, 0,2 %-yksikköä, parempaa ja Etelä-Savossa ja Kainuussa

heikompaa. Nopeinta kasvu oli Itä-Uusimaalla, Lappissa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla.

Vuosina 1996–1999 vuosikasvu oli Pohjois-Savossa 4,2 % vuodessa ja sijoitus maakuntien kesken kolmanneksi heikoin. Pohjois-Savo on 2000-luvulla kyennyt selkeästi parantamaan suhteellista asemaansa ja myös näyttänyt kyvyn muuta nopeampaan kasvuun noususuhdanteessa.

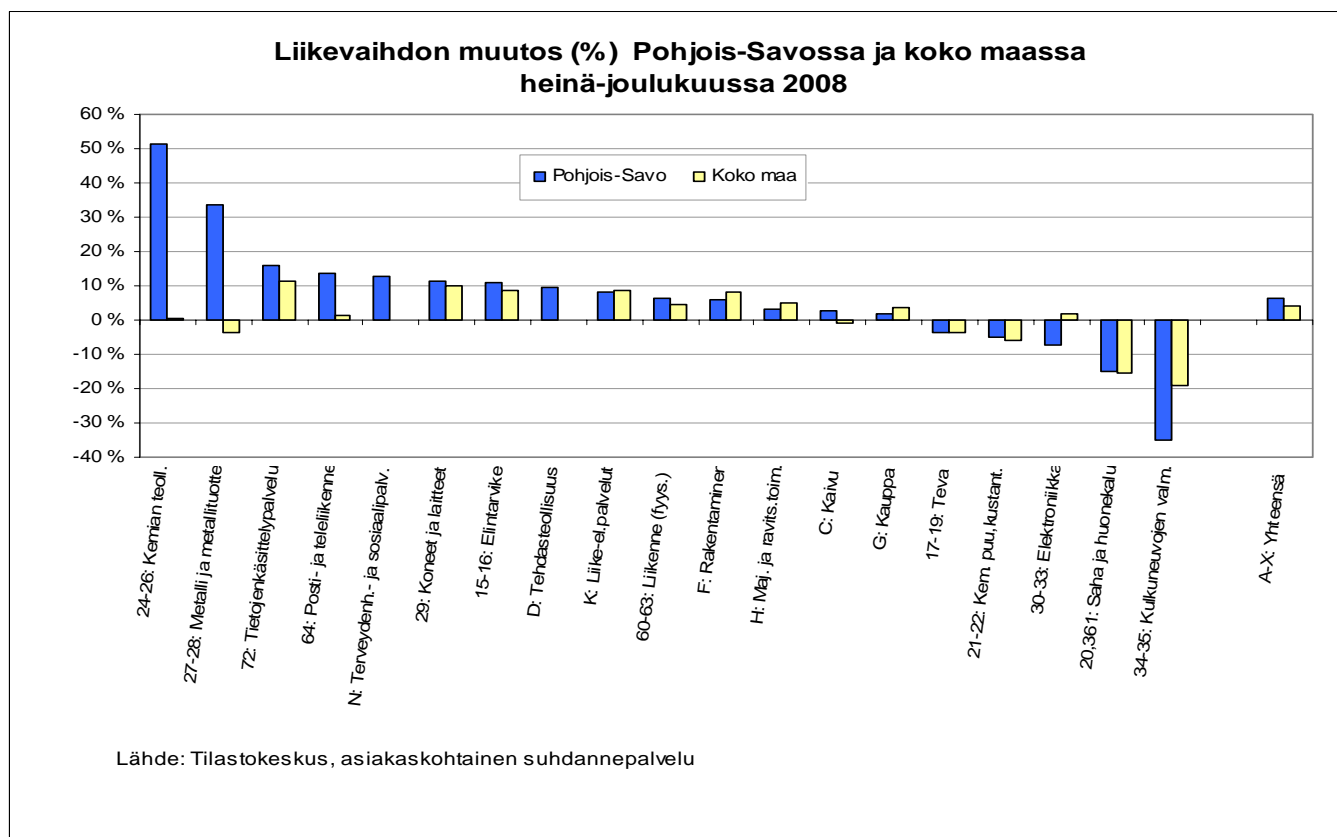
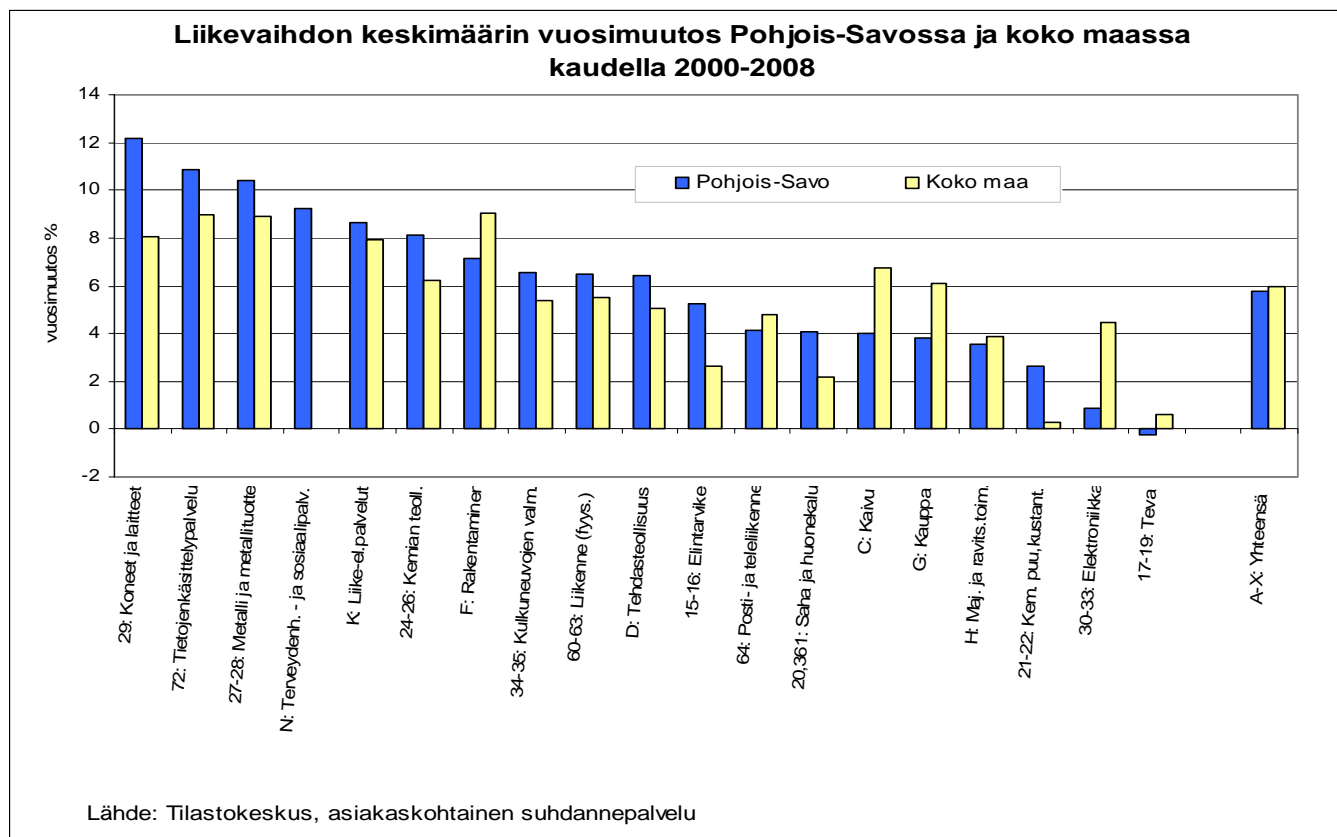
Vienti

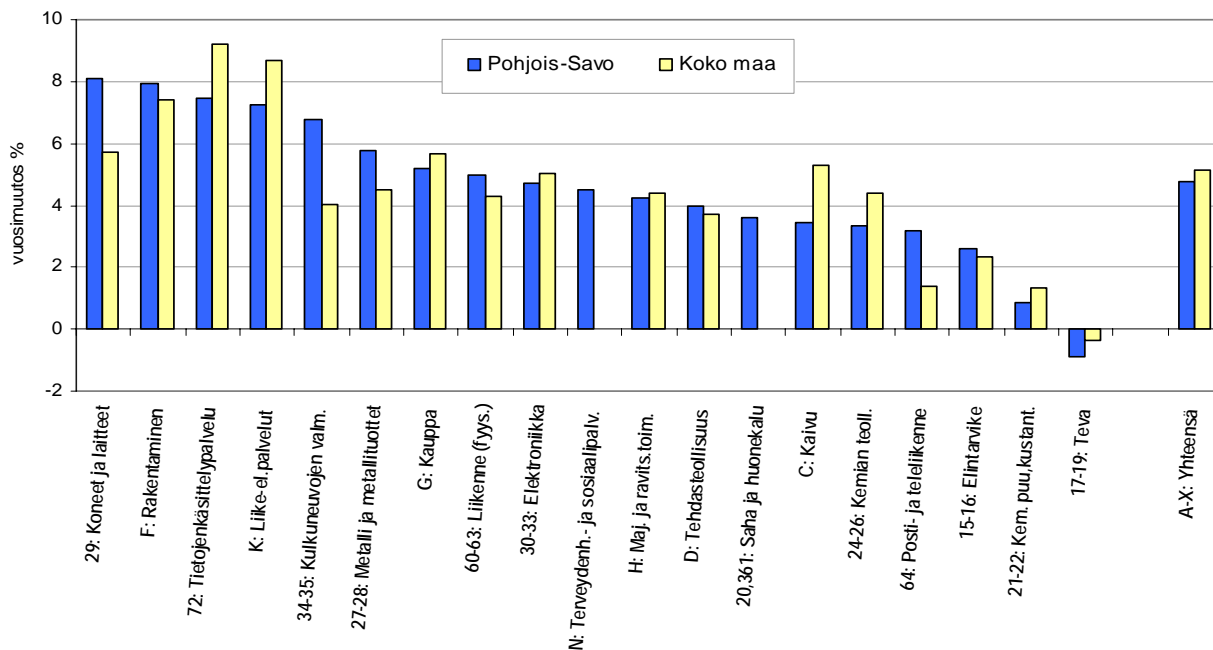
Teollisuuden vienti kasvoi vuonna 2008 Pohjois-Savossa 9,1 %, mikä oli maakuntien viidenneksi nopein kasvu.

2000–2006 viennin arvon vuosikasvu oli Pohjois-Savossa 4,5 %, mikä on maakunnista viidenneksi hitain kasvu. 1990-luvun lopulla vienti kasvoi 6,4 % vuodessa. 2000-luvulla viennin kasvu on hidastunut koko maassa.

2.2 Toimialojen kehitys v. 2000 – 2008 ja heinä-joulukuussa v. 2008

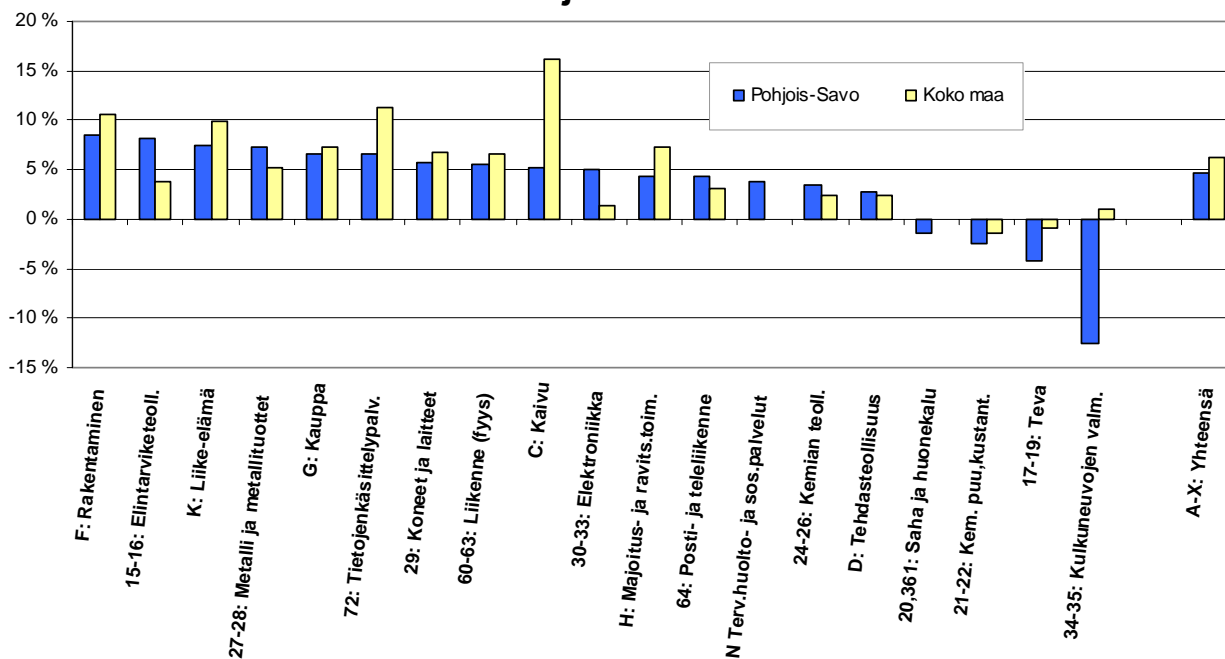

Palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos Pohjois-Savossa ja koko maassa kaudella 2000-2008

Lähde: Tilastokeskus, asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Palkkasumman muutos Pohjois-Savossa ja koko maassa heinä-joulukuussa 2008

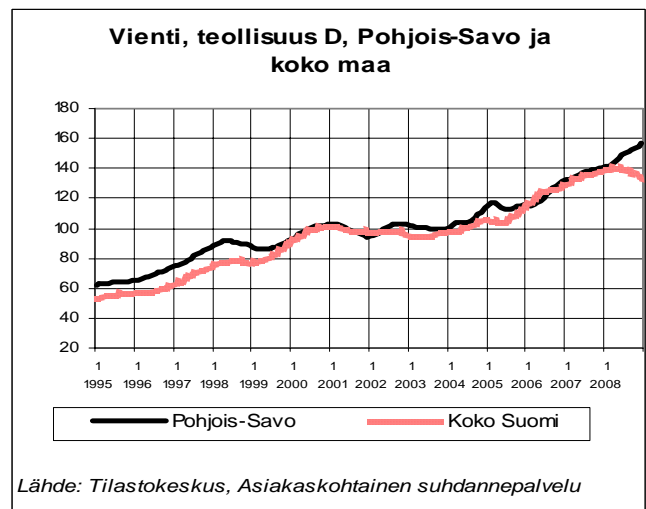
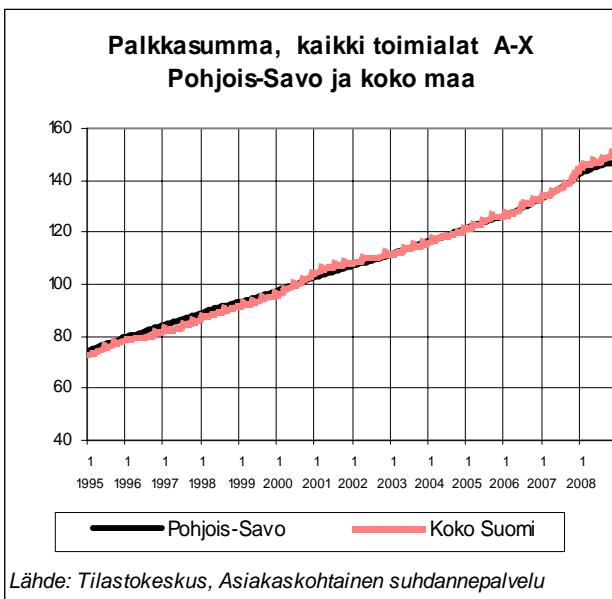
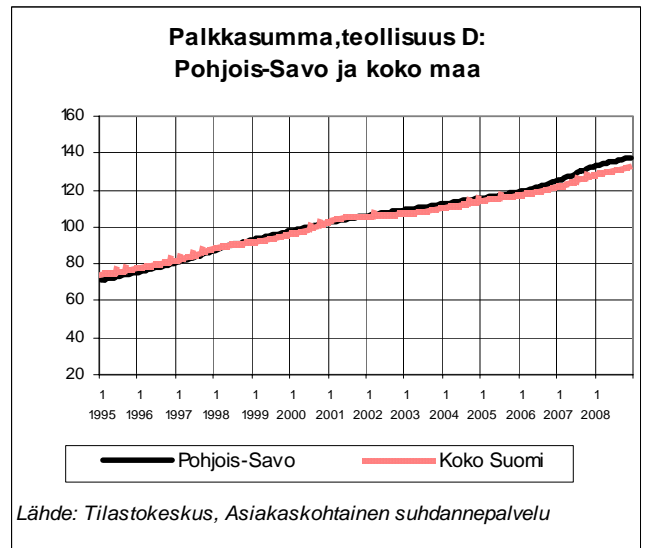
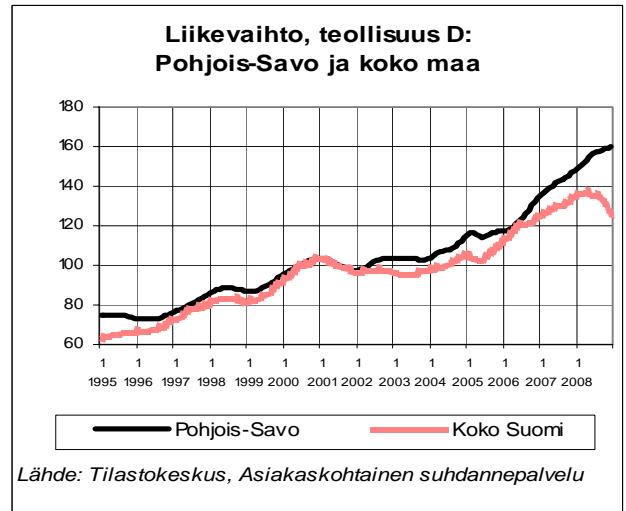
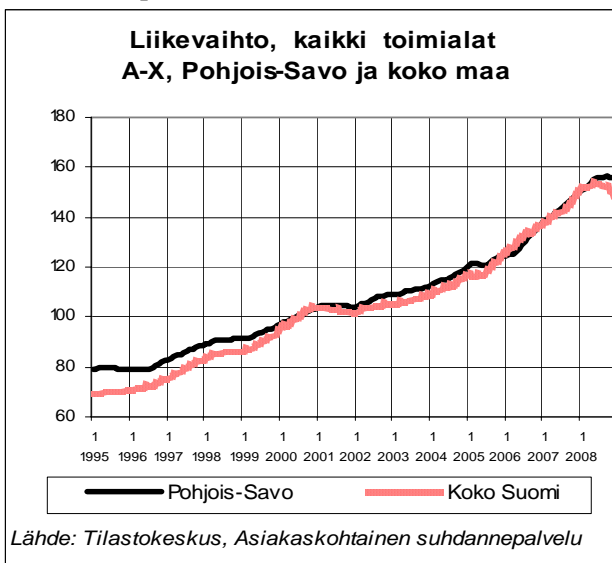

Lähde: Tilastokeskus, asiakaskohtainen suhdannepalvelu

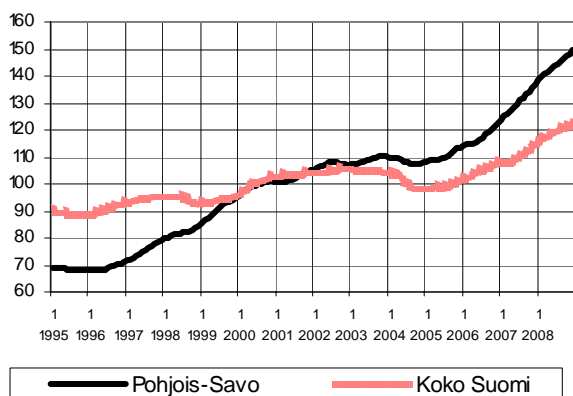
2.3 Toimialojen trendit v.1995-joulukuu 2008

Seuraavat Tilastokeskuksen laskemat toimialojen trendikuvaajat esittävät toimialojen liikevaihdon, palkkasumman ja viennin trendinomaista kehitystä. Kuukausitason indeksi on tilastollisesti tasoitettu trendikuvaajaksi.

EU:n tilastojärjestelmän mukaisesti vuoden 2000 keskiarvo on indeksiarvo 100. Mitä alemmasta indeksiarvosta toimialan kehitys on vuonna 1995 lähtenyt, sitä nopeampaa sen kasvu on ollut vuosien 1995-2000 välillä. Vuosien 2000 - joulukuu 2008 välisenä aikana yli 100 indeksiarvot merkitsevät kasvua, alle 100 arvot supistumista.

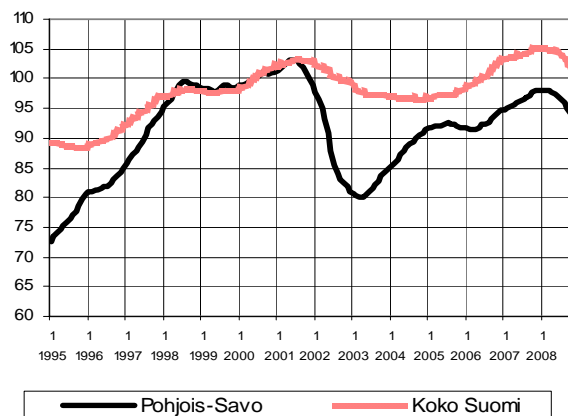

Liikevaihto, elintarvike 15-16: Pohjois-Savo ja koko maa

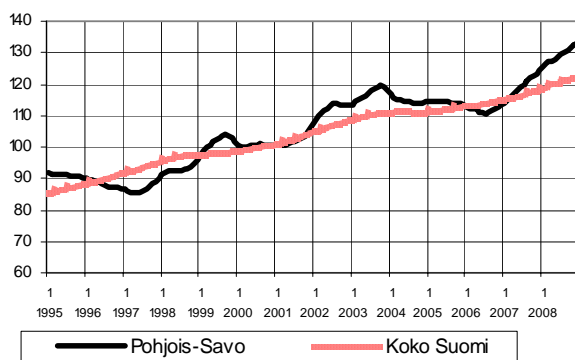
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihto, tekstiili 17-19: Pohjois-Savo ja koko maa

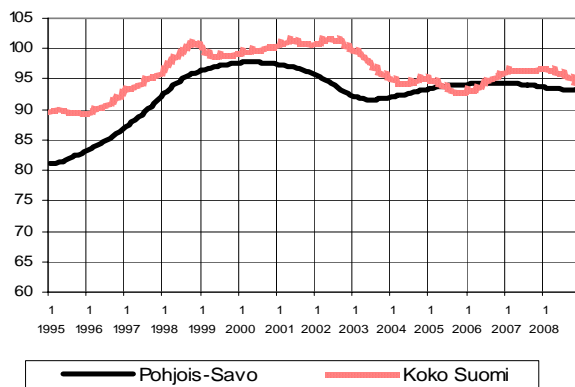
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Palkkasumma, elintarvike 15-16: Pohjois-Savo ja koko maa

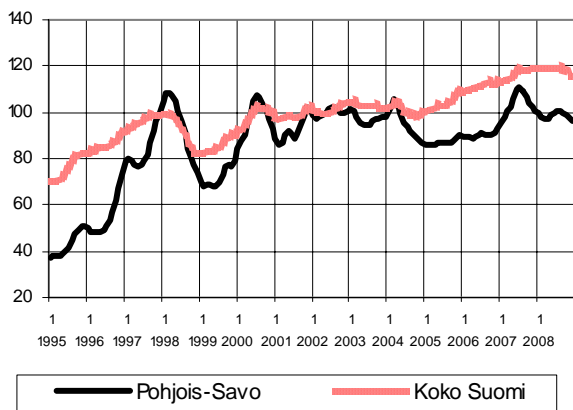
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Palkkasumma, tekstiili 17-19: Pohjois-Savo ja koko maa

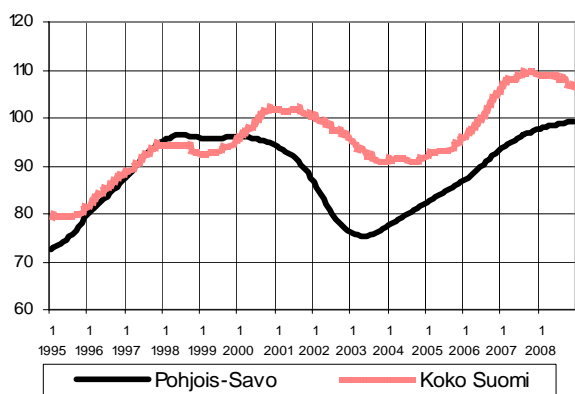
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Vienti, elintarvike 15-16: Pohjois-Savo ja koko maa

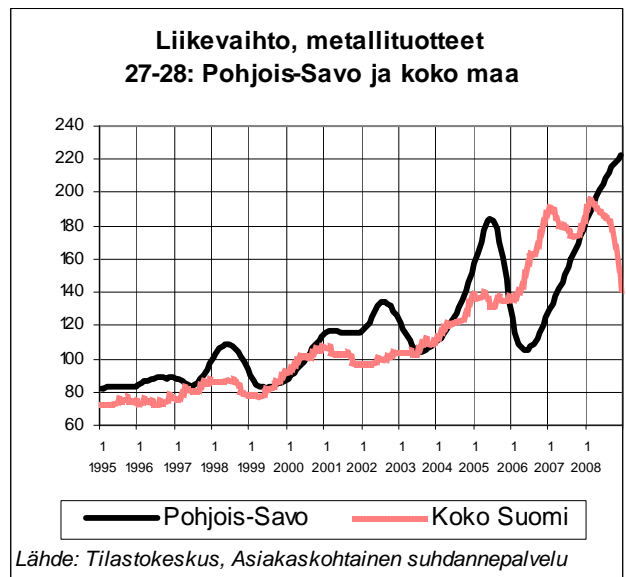
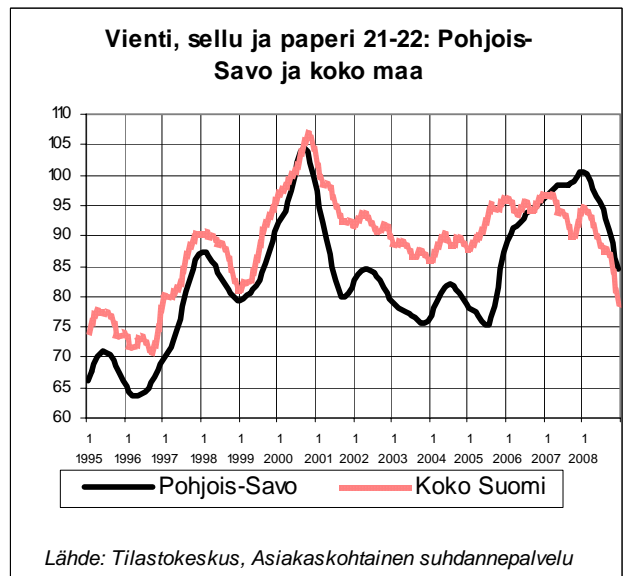
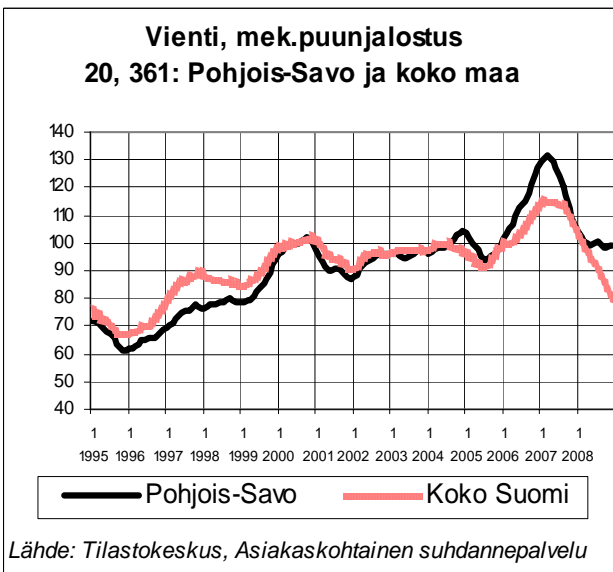
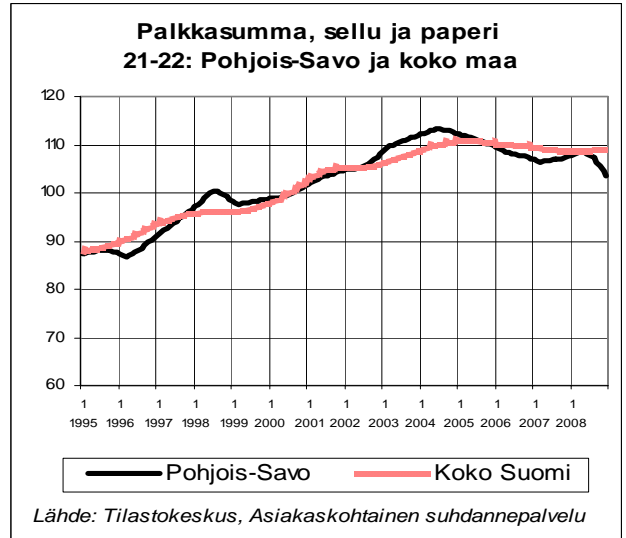
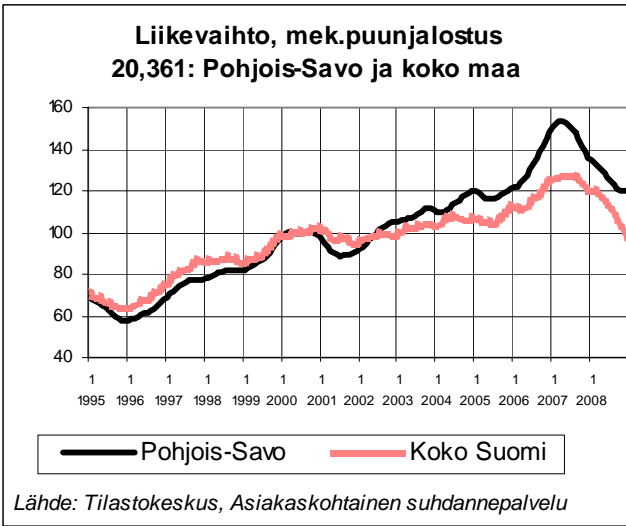

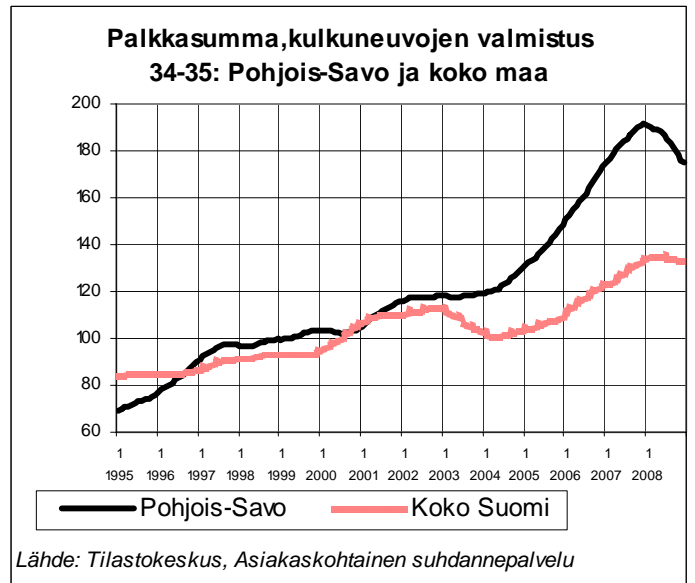
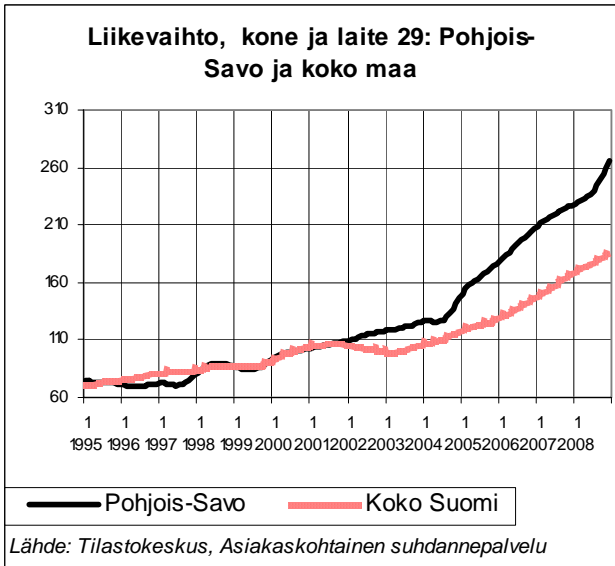
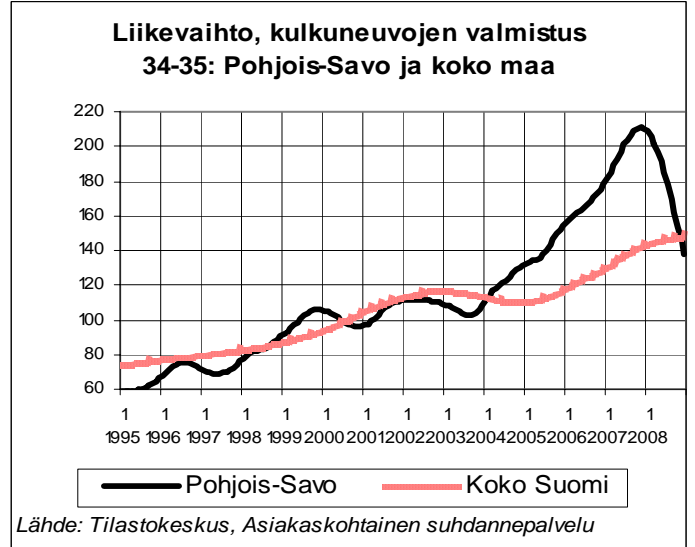
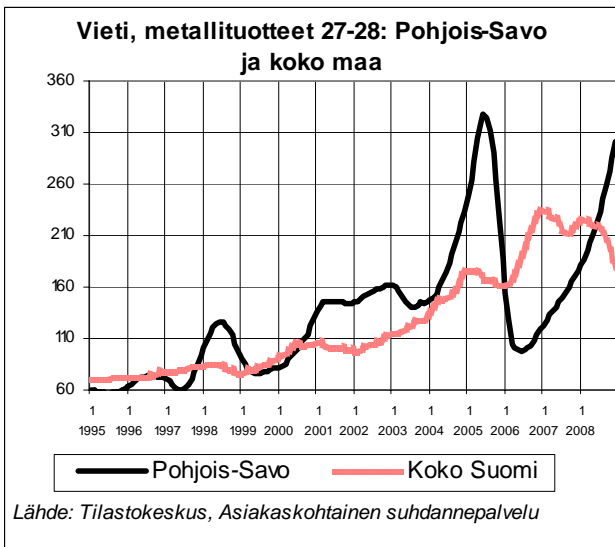
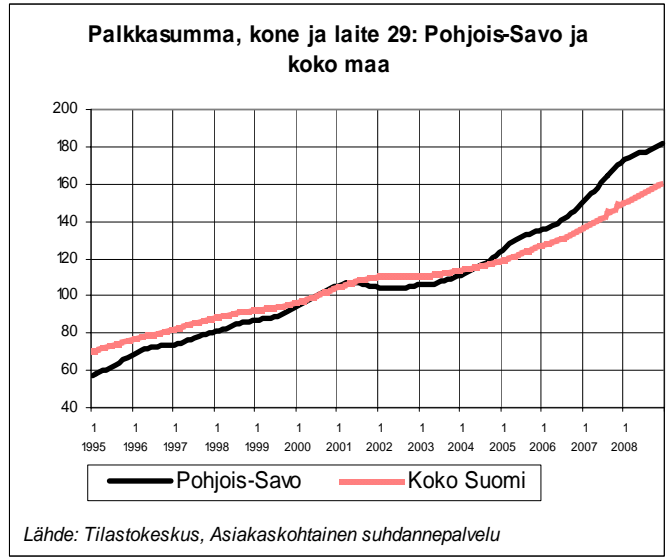
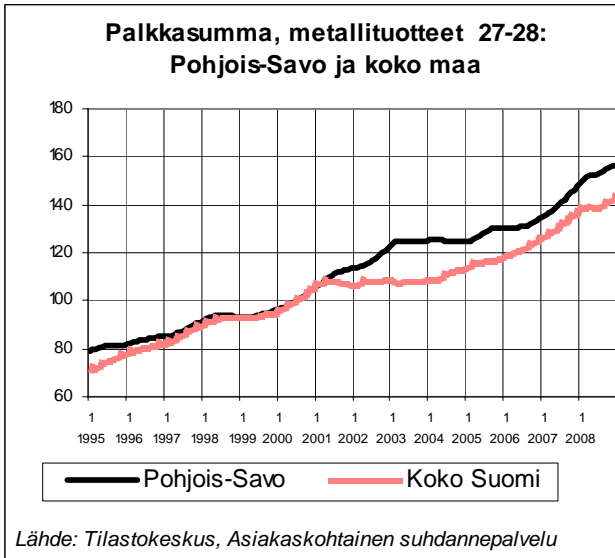
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

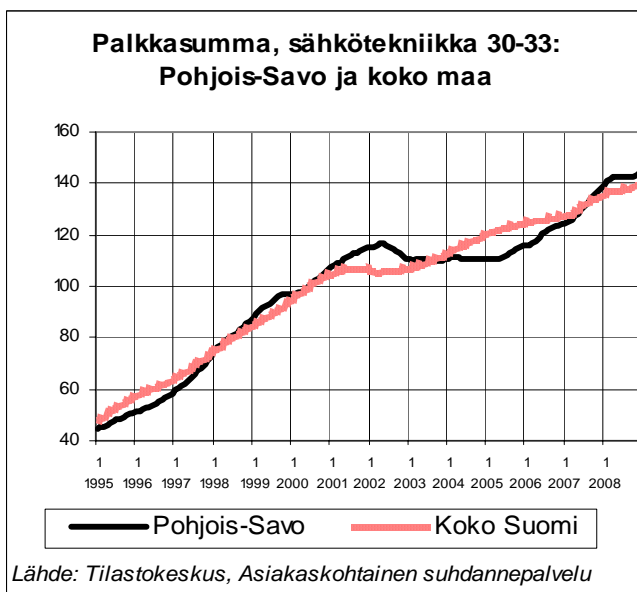
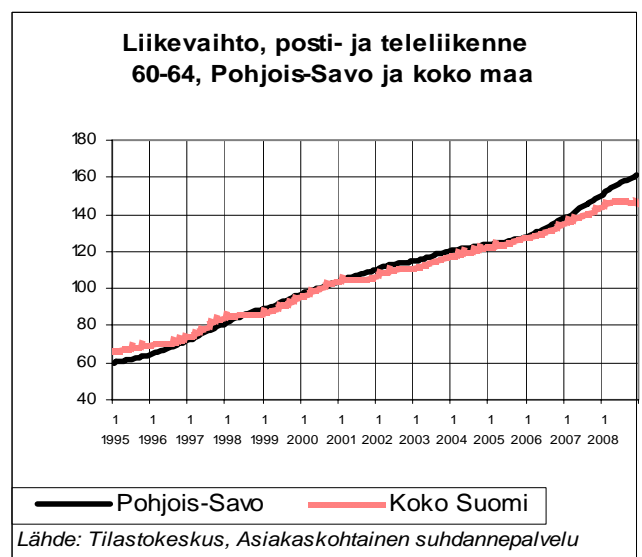
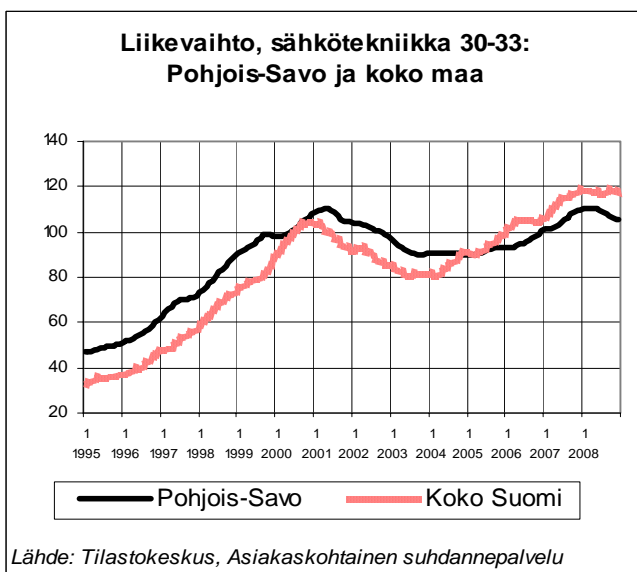
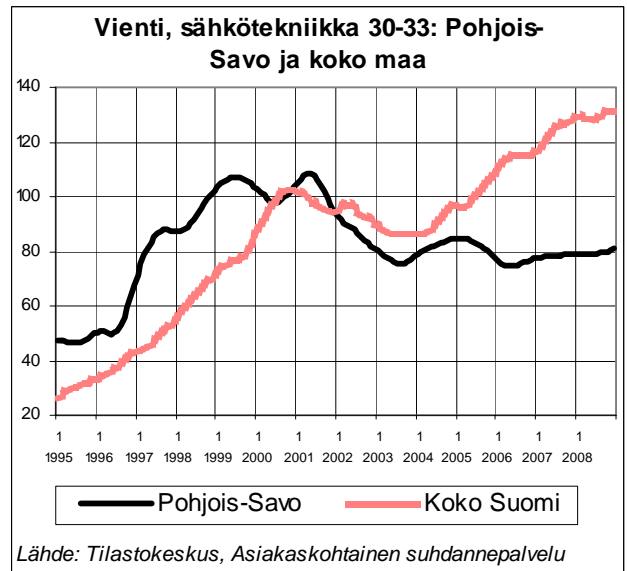
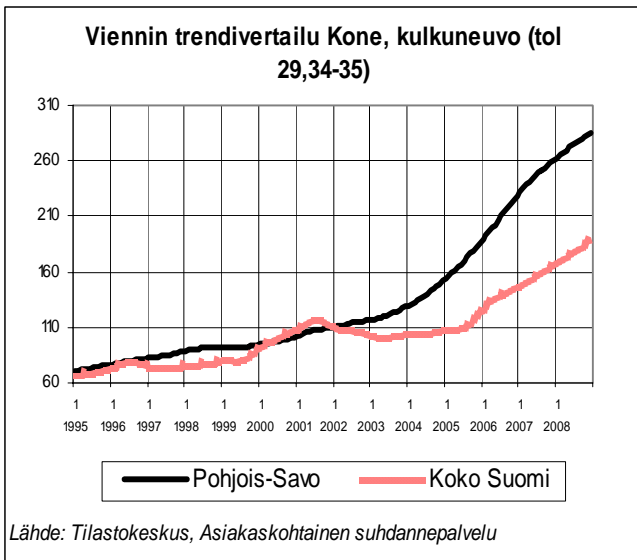
Vienti, tekstiili 17-19: Pohjois-Savo ja koko maa

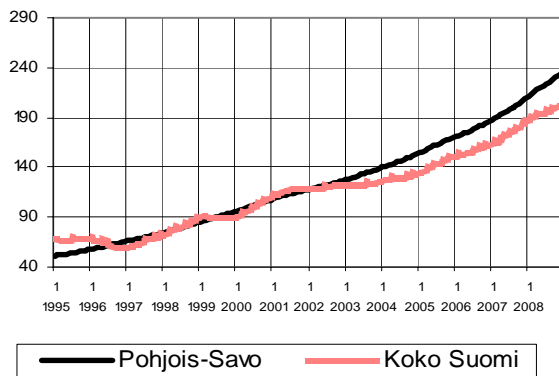
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

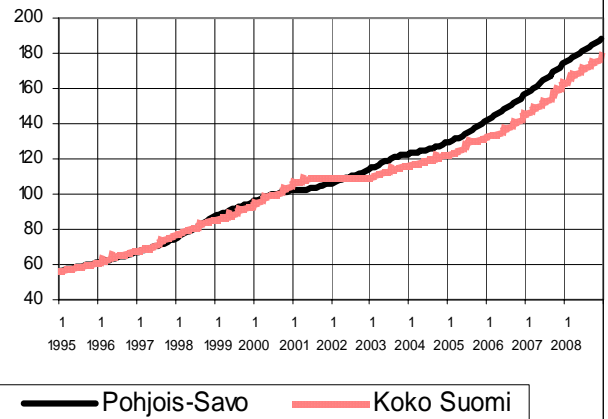

Liikevaihto, tietojenkäsittely 72: Pohjois-Savo ja koko maa

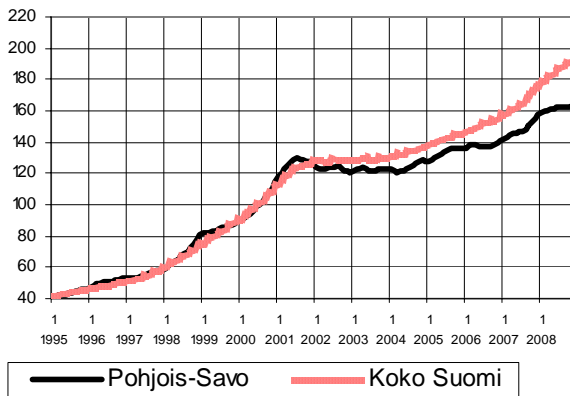
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Palkkasumma, rakentaminen F: Pohjois-Savo ja koko maa

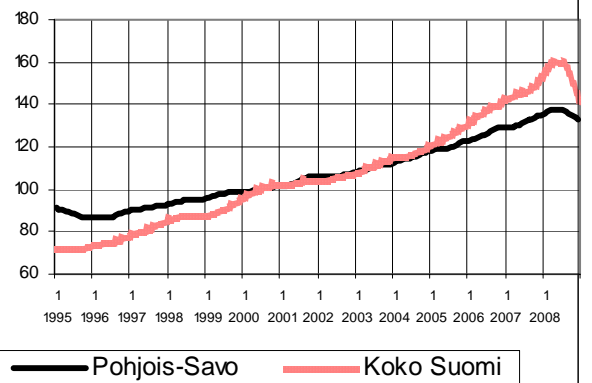
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Palkkasumma, tietojenkäsittely 72: Pohjois-Savo ja koko maa

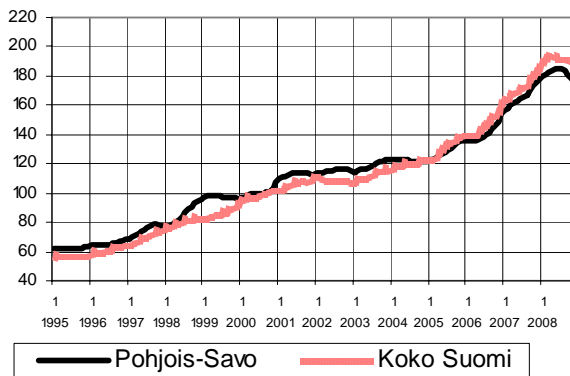
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihto, kauppa G: Pohjois-Savo ja koko maa

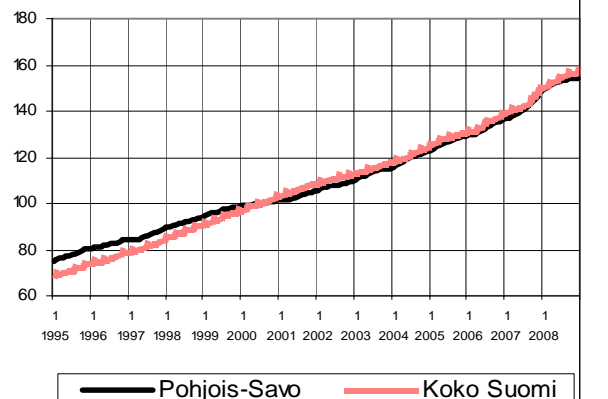
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihto, rakentaminen F: Pohjois-Savo ja koko maa

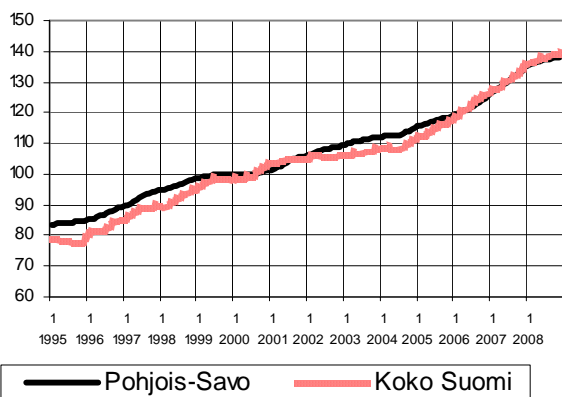
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Palkkasumma, kauppa G: Pohjois-Savo ja koko maa

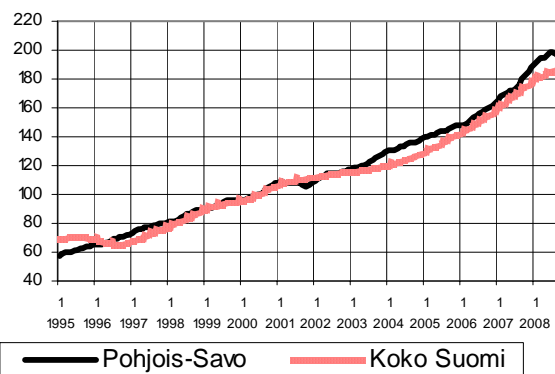
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihto, hotelli- ja ravitsemisala H: Pohjois-Savo ja koko maa

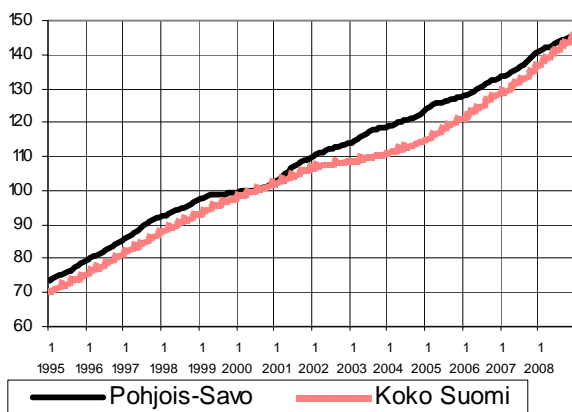
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihto, liike-elämän palvelut K: Pohjois-Savo ja koko maa

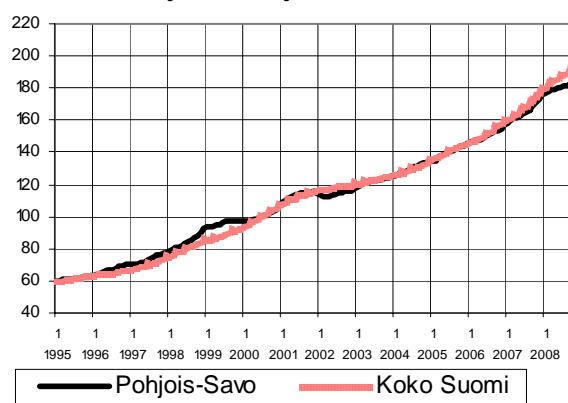
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Palkkasumma, hotelli- ja ravitsemisala H: Pohjois-Savo ja koko maa

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Palkkasumma, liike-elämän palvelut K: Pohjois-Savo ja koko maa

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liite

Aluetaloustarkastuksen liikevaihtoa, vientiä ja palkkasummia koskevat tiedot on toimittanut Tilastokeskus, asiakaskohtaisena tietopalveluna. Tietoja ja kuvia on tarkasteltu ja muokattu edelleen Pohjois-Savon liitossa Työvoimaa ja työllisyyttä kuvaavat tiedot on saatu Pohjois-Savon TE-keskukselta.

Menneiden kausien tarkastelujaksoiksi on valittu kuvioissa EU-ohjelmakaudet 1996-1999, 2000-2006. Tässä aluetaloustarkastuksessa lähtökohtana on uuden ohjelmakauden 2007-2013 toinen kokonainen vuosi 2008. Ajankohtaisten suhdanteiden kuvauksessa pääpaino on kuitenkin vuoden 2008 toisessa vuosipuoliskossa em. liikevaihdon, viennin ja palkkasumman osalta.

Ohjelmakausien 1996-1999 ja 2000-2006 sekä 2000-luvun seurantakauden 2000-2008 vuosimuutosten keskiarvot on laskettu erillisen laskukaavan mukaan, jossa tarkastellaan mm. ajanjakson alun ja lopun kesimääräistä vuosimuutosta.

Puolivuosittaiset muutostiedot (%) pohjaavat neljännesvuosittaisiin muutosprosentteihin, jotka on laskettu vertaamalla neljännesvuosisummaa edellisen vuoden vastaaviin neljänneksiin. Loppuvuoden 2008 tiedot ovat siis suuntaa antavia ja voivat myös tarkentua myöhemmin.

Tämän hetken näkymien mukaan vuodet 2007 ja 2008 olivat lähivuosien kasvun huipentuma. Maailmantalouden raha- ja osakemarkkinoiden epävakaus ja luottamuspuola, teollisuustuotteiden kysynnän lasku ja kuluttajien luottamuksen hiipuminen ennakoivat taantumaa. Talouden kriisi lisää tiedon kysyntää, mutta samalla nykyistä tilannetta leimaa ennustamisen vaikeus. Tilastollinen informaatio on vuosien saatossa lisääntynyt määrällisesti ja parantunut laadullisesti, mutta nykyisen kaltaisissa voimakkaiden muutosten taitekohdissa pitkien aikasarjojen saatavuuteen ja historialliseen kehitykseen perustuvien ennusteiden käyttökelpoisuus joutuu koetukselle.

Loppuvuoden 2008 tilastoinformaatiosta ei ole vielä nähtävissä suuria muutoksia Pohjois-Savossa kuin muutamilla toimialoilla, mutta tällä hetkellä voidaan jo suurella varmuudella ennustaa talouden kriisin näkyvän merkittäväällä tavalla vuoden 2009 tilastoissa. Teollisuuden tuotanto, vientitoimitukset ja tilauskanta ovat supistuneet alkuvuoden ennusteiden mu-

kaan kaksinumeroisin prosenttiluvuin. Myös yritysten ja kuluttajien suhdanneodotukset ovat usean kuukauden ajan lähestyneet euroalueella kaikkien aikojen pohjalukemia.

Talouden kriisi korostaa toisaalta myös sosiaalitalojen roolia, kun yhteiskunnallisen päätöksenteon ja keskustelun pohjaksi tarvitaan yhä ajankohtaisempaa ja tarkempaa tietoa siitä, miten kriisi on vaikuttanut työttömyyteen, asumiseen, perhekuntiin ja julkisiin palveluihin. Myös tilastokeskuksen uuden toimialaluokituksen käyttöönotto suhdannetilastoissa saattaa aluksi vaikeuttaa pitkien aikasarjojen vertailtavuutta. Yksi asia on jatkossakin varmaa, suhdannetilastot tarkentuvat sitä mukaa kuin uutta tietoa on saatavilla.

Yritysten liikevaihdon ja viennin kasvun hidastumista voidaan tässä katsauksessa käytössä olevalla aineistolla arvioida alkusyksystä 2009 ja tarkemmin vuoden kuluttua. Työllisyydestä saamme tietoja kuukausittain. Tämän hetken tietojen perusteella työttömyys on kääntynyt talvella kasvuun.

Lisätietoja antavat:

Pohjois-Savon Liitto

Sepänkatu 1, PL 247

70101 KUOPIO

aluekehitysjohtaja Henrik Rissanen

e-mail: henrik.rissanen(at)pohjois-savo.fi

puh. 044 714 2645

tai

aluekehityspäällikkö Jari Jääskeläinen

e-mail: jari.jaaskelainen(at)pohjois-savo.fi

puh. 044 714 2626

tai

aluekehityssuunnittelija Juuso Hieta

e-mail: juuso.hieta(at)pohjois-savo.fi

puh. 044 714 2670

Pohjois-Savon työvoima- ja elinkeinokeskus (TE-keskus)

Käsityökatu 41, PL 2000

70101 KUOPIO

johtaja Kari Virranta

e-mail kari.virranta@te-keskus.fi

puh. 0400 371 094

tai

ylitarkastaja Juha Kaipiainen

e-mail juha.kaipiainen@te-keskus.fi

puh. 010 602 6821